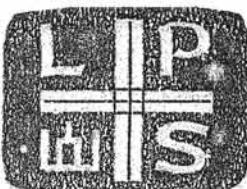

TIESA - TAI SAŽINĖS TRIUMFAS

TREMTINYS

RESUBLIKINIO KLUBO TARYBOS LEIDINYS PRIE LIETUVOS PERSITVARVYMO SĄJŪDŽIO

KAUNAS

Nr. 3 1988 m.

SU ŠU KALÉDOM

Šventos Kalėdos, tai šviesos pergalės šventė; tai šventė ramybės ir taikos, tai žmonių tarpuo meilės diena; tai žmogaus ir visa kas suarta vienybės paminėjimas; tai išsigelbėjimo pradžios šventė; tai Dievo pažadų išspildymo minėjimas; tai Dievo meilės žmonėms ženklas; tai Kristaus gimimo diena.

Kalėdų šventės turinys atsiremia į žmonijos religijų ir kultūrų šaknį. Kalėdų, tačiau, reikėmingiausia žmonijai, prasmė, atskleidžia krikščionybėje, kada ši šventė neatskiriamai susiejama su didžiuoju žmonijos lükesciu: Mesijo-Kristaus-Gelbėtojo gimimu. Reiškia ne tuščiai Dievas žadėjo ir žmonės ilgėjos, pranašavo, skaičiavo laikus, metus, dienas ir laukė. Visa tai išspilė, tapo tikru faktu. "Žodis tapo kūnu" - sako Bibliją apie tai vaizdingai. Mat biblijiniam galvojime "žodis ir realybė" yra neatskiriamai sujungti. Nėra jokio žodžio, kuris nebūtų tikrovė. Nėra realybės, kuri t.p. nebūtu žodis.

Senovės Rytų tautų pasakojimo vaizdingumu Šv.Raštas kalba apie šią dieną: "Toje apylinkėje nakojo laukuose pie menys ir, pakaitomis budėdami, sergėjo savo bandą. Jiems pasirodė Viešpaties angelas, ir juos nutvieskė Viešpaties šlovės šviesa. Jie labai išsigando, bet angelas jiems tarė: "Nebijokite. Stai aš skelbiu jums didžiaugsmą, kuris bus visai tautai. Siandien Dovidio mieste jums gimė Išganytojas. Jis yra Viešpats, Mesijas. Ir štai jums ženklas: rasite kudij suvystytą vystyklaiz ir paguldytą žodžius".

Staiga prie angelo atsirado gausi dangaus kareivija. Ji garbino Dievą, giedodama: "Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė jo mylimiems žmonėms". Lk. 2,8-14.

Atpasakotą biblinį vaizdą veda angelas, tai graikiškas žodis - "Pasiuntinys". Mums nėra jokio angelo pasirodymo: sakome su savo sunkia materialistine logika. Besistengdami materializuoti angelus, mes sužlugdome jų apsilankymą. Dievo "Pasiuntiniai", jie mus aplanko kasdien, juos mes turime aplink save. Gal "dangus" t.p. atsivertų akimirkai, jei butume atidesni kasdieniniams īvykiams, nesulėkštindami realybės iki banaliausiaj materialaus lygio. Sent Egziuperi sako: "Stai mano paslapstis. Ji labai paprasta: matome gerai tik širdimi. Esmė yra nematoma akimis... Tai laikas, kuri tu sugaišai prie rožės, padarė ją tokia svarbia".

Skelbiama kūdikis paguldytas édžiose ant ūnės. Ir gaila, jei tau nieko tai nesako:

Dievas yra meilė. Dievas atskleidžia savę ūmos paveiksle. "Piemensys nusiskubino ir rado Mariją, Juozapą ir kūdikį paguldytą édžiose".

Dievas parodo save skurdo paveiksle: tai jau kryžius iš grubaus to paties medžio kaip édžios. Iš lopšio prie nukryžiavimo. Taip. Kalėdos yra Dievo paslapčių gilybės mums ženklas.

Dievas susilygina su varguoliais, su tais, kuriems reikalingi mes kiekvienas: buvau išalkęs, buvau nuogas, keleivis, ligonis, kalinys ir buvau reikalingas aplankymu, - vėliau mokys Kristus.

Ne! Kalėdos nėra saldus pasakojimas, sedint jaukiame, prišildytame kambaraje žiemą.

Sv.Rašto autorui aišku: Švesti Kalėdas, tai "gauti žodį" ir būti jo "pasiuntiniu", jį paskelbti. Skelbt, kad įtikėtų, kad nesustot egzistuoja. Pirmųjų amžių krikščionys ši skelbimą pavadinio "Evangelija" - graikiškai - "Geroji naujiena". Ar skelbi Gerąjį Naujieną? Ar šia mintimi kalba kiekvienos dienos tavo gyvenimas? Mano gyvenimas yra "žodis".

Ta dieną, mūsų planetoje Žemėje gimė daug kitų kūdikių. Dėl ko šitas, Jėzus, dar šiandien jaudina tiek daug žmonių? Kas jis?

Kun. Alg.Kajackas

MIRTIES IR GYVYBĖS ŽENKLE

Taip jau yra, kad beveik kiekvienais metais Šv.Kalėdos - Viešpaties Kristaus gimimo diena ėvenčiamā truputį skirtingai, kažkuo savitai ir nepakartojančiai.

Šie metai, Anno Nativitatis Domini, 1988-ieji į mūsų tautos metraštį įsirašys kaip nuostabaus tautos atgimimo metai. Turime ir Sajūdį, jo suvažiavimą, pagalbau Seimą su Taryba ir jos Pirmininką. Turime ne tik prasmingas, svarbias, giliai intelektualias bei humaniškas priemones Lietuvos kaip valstybės savarankiškumui atkurti, tačiau ir besikristalizuojančią Atgimimo Sajūdžio ideologiją, toliaregišką programą. I Sajūdį spontaniškai įsillieja naujos, Šviežios, Sajūdžiui priamuos tos bei pasiruošusi, giliai suprantę...

asmenybės, plačiausia visuomenės sluoksniai. Spalvingame jo audinyje prasimūša dvi ryškios spalvos: savipildos ieškojimas ir politinis galvojimas. Pirmuoju siekiama asmens savipildos, antruoju bandoma keisti socialekonominės struktūras. Bažnyčia prasmingiau nusidažo pirmosios krypties spalva - savipilda jai reiškia žmogaus dvasinio potencijalo ugdymą, dvasinių galų išsiskleidimą visoje kultūrinėje kūryboje. Šia prasme savipildos savoką galima lyginti su prof.dr.Stasio Salkauskio asmenybių samprata. Tokią kryptį Sajūdyste ir reikėtų laikyti krikščioniško personalizmo esme bei pasireiškimu. Toji Sajūdžio ideologijos savybė tampa vidine jėga, krikščioniškai tariant, mačone, tuo pačiu ji tampa viltinga, nes būtent ji tampa ir Tautos, ir Sajūdžio, ir krikščionio atsinaujinimo "gyvenimo stiliumi bei perspektyva".

Sraunia upe, nešančia giliųjų tautos sąmonės šaltinių vandenis į Sajūdžio visumą išsilieja "Tremtinio" klubas. Ir klubas ir jo leidinys atėjo pačiu laiku, tapo "tikrovės pažinimo būdas" ir "geriausia žmogiškojo pažinimo forma". Virš visko čia yra viena, tačiau bene labiausiai reiškėminga Pamoka - Tremis, tempanti ir žinojimo plėtimu priemone ir dvasinės, etinės pažangos varikliu. "Tremtinys" padeda "tremtinio gyvenimo erdvėje", kad ir mažu būdu suvokti tautos bei jos valstybingumo atgimimo svarbą. Jei anksčiau turėjome šiokį tokį laisvés kaip žmogaus būties kategorijos suvokimą filosofine-religine prasme, tai Tremtinys įgalina daugelių laisvę pajauštį bei išgyventi kaip auksčiausią gėrį, žmogui duodamą paties jo Kūrėjo. Todėl klubas ir jo leidinys iš karto tapo itin aktyvia pajėga, kuri formuoja didžiulės visuomenės, dalies dabarties situacijos pajautą. "Tremtinys" su visuomenės palaičio gyvą kontaktą, jis pasakoją, dalinasi prisiminimais, daugelių dalyku palygina, apibūdina, gyvai apibendrina. "Tremtinys" rinko, išsaugojo, o dabar pateikia nuostabia tremtinių kūrybą - poeziją, prozą, istorinius vaizdelius, dainas. Pagaliau mes, šiandienos žmonės, turime galimybę matyti dvasiškai sutaurintus tremtiniių veidus, švytinčias akis, turime galimybę dar kartą lyteti jų laiškus iš tremties, kitas reliktijas. Kontaktą per "Tremtinio" klubą bei jo leidinį su ištremaisiais reikia laikyti Sajūdžio mokyklos klase, tautiškumo Universitetu. Ir visa tai vyko nuožmaus prieš artumoje, jo sekimo lauke, o priešas nepajégė suvokti, aprépti, pajausti, išgvildinti, ką Tautai duos ir duoda "Tremtinys". Jeigu Sajūdis tarsi iš eigos išėjo į visuomenę stiprus, aiškus, organizuotas, susidaro išpūdis, kad jis seniai buvo telktas, mokytas - siame darbe neįvertinamai daug ir svarbiausiuose dalykuose nuveikė būtent "Tremtinys".

Drasai, be jokių abejonių galima daryti išvadą: tremtinys tai Kentėtojas - Lietuvos - katalikas tapo tarsi ideologinis Sajūdžio Tėvas bei Mokytojas. Jo veikmė Tautoje, jos charakterio puoselėjime, politinėje lietuvių orientacijoje yra tokia veiksmi, kad didžiai sudaro Tėvynės meilės pagrindą, ryžtą Tėvynėi dirbti bei aukotisi! Būtent Sajūdis ir "Tremtinys" atsistojo greta ir natūraliai išsikerojo ant tvirtų lietuviybės pamatų, sukūrė organizaciją, veiksmingą, lankščią ir t.t.

Galima tvirtinti, kad Sajūdį ir "Tremtinį" iškūrė arba pašaukė 1940-ųjų metų birželio pirmasis kalnins ar tremtinys, pirmasis staliniškinis prievertinio aparato įvykdytas nusikalstimas.

Tremtinio psichikos formavimosi keliai naujos altruizmo, tarnavimo kitiems pamokos... Tremtinys pats sau išsiaiškino, ką tai reiškia išdavystė, kurią vykdė tėvynainiai...

Ką reiškė tremtinų visumai bendras suvokimas - tauta, jos valstybė, medžiaginė bei dvasinė kūryba vėl išgyvena naikinimo tragediją, yra pavojuje?

Pasipriešinimo formų tada dar neieškota - kentėjimas už tautą buvo svarbiausius pasipriešinimus, iššukis priešui, būtent jis ir pagimdė Sajūdį bei "Tremtinį". Ir juo tada, kentėjimą pasekmėjė, iš Tremtinio dvasios bei kuno "medžiagos" kūrėsi pirmieji Rezistencijos židiniai, dave neišvaiduojamai efektyvū ir konkretų impulsą Tautos algmenai Antrojo Priešoje Karo pirmosiomis

dienomis, pugalau stoišką laikyseną vokiečių okupacijos metais, gi dar vėliau - ginkluotos rezistencijos metraštį iki jos sunaikinimo...

Tautos kentėjimas yra tvirčiausias pamatas ir asmenybėms, ir jų filosofijai, pagaliau Tautai visumoje ir Jos Valstybei. Beje, kada tik ištarame "Tremtinio" varda, Jame talpiname ne tik Sibiro platibių kankinius, tačiau ir brolius - seresis išeivijoje, kurie grėsmės skivaizdoje buvo priversti palikti Tėvynę, tačiau jos išlikčiai, tiesiog atgimstančiai darbarčiai davė neįkainuojamos vertės darbų, aukų, maldų, kūrybos, politinės veikmės. Ir pagaliau niekas taip negaivino tremtinio dalios, kaip SVENTUJŲ KALĘDŲ VIGILIJA - KŪČIOS ir didinga VIEŠPATIES KRISTAUŠ GIMIMO ŠVENTĖ! Ji buvo DIDŽIOJI TREMTINIO, IŠEIVIJOJE BROLIŲ PAGUODA IR SUSTIPRINTOJA!

Šiandien džiugu tai, kad "Tremtinio" klubas yra grindžiamas tremtinio kaip asmenybės dvasingumu, dvasingumo išgyvenimu, o ši dvasinguma perdėm sudaro kentėjimas už Tautą, Tėvynę Lietuvą, Artimą, t.y. ne už save. Individu kentėjimas, išgyvenimas savyje, tačiau už kitą, aukščiausiai dvasinė kategorija yra labiausiai asmenybė ūvarinantis, gryninantis, keliantis, formuojantis šventas pajautimas - šv.Kalėdų palaimingas aidas. Sąvokos tremtinio leksikone - "asmenybės augimas", "asmenybės potencialas", "savęs realizacija" yra priaileida, kad tos asmenybės savybės yra iš asmeniško kentėjimo mažiausiai arba visiškai nesuterštoje srityje. Tai ir tam-pa pačia aktyviausia asmenybės savipildos priemonė. Tikroji savipilda tremtyje ir Išeivijo masės lietuvių buvo pasiepta nuo "pareigos ar išlikties sau" kelyje, o tarnystės Lietuvai ir artimui kelyje. Yra nesuskaitomu pavyzdžiu, kada tremtiniai buvo labai drąsus, kūrybiški, išradinė, nežiūrint jų ankstesnės paeities. Tūkstantmečiais sukaupta žmonijos patirtis tvirtina, kad ne ekonominis-psichologinis gerbūvis yra žmogaus asmenybės išsiskleidimo salyga. Net ir ardančiose fiziškai ir dvasiškai tremties aplinkybėse iškyla kūrybingos, šventos asmenybės - tremtinio krikščioniškasis pirmavaizdis. Malonėje ir savipilde jie atrado ten savo išraiškos keliai, pagrindinių egzistencijos šaltinių, etikos principų, kontaktų vagą. Savo vargana būvi jie suvedė į du taškus - RELIGIJA ir TĖVYNĘ, tuo tarpu religijos skaidros viršūne tremtiniams ir išeiviams tapo SVENTOSIOS KALĘDOS!

Labai panašūs SAVANORIS - KURĖJAS ir TREMTINYS bei IŠEIVIS. Savipildos ir tarnystės tautai potvynis savanoryje ir Tremtinyje - MASES ZMONIU SAVIJAUTA, SAVIRAISSKA, SAMONĖ ir RELIGIJA. Bet su laiku potvynis vandeninius slūgstant, pradėjo rodytis ir autentiškas šitokios jaunesnos bei savipildos broužas - amžinas lietuvių veržimasis į tarybą Lietuvai, Tėvynei, artimui, tarnystė visais galimais būdais, visomis priemonėmis, visa meile ir visa kasdienybės auka. Savanoris - KURĖJAS ir Tremtinys - Išeivis yra dvi srovės vienoje ir toje pačioje upėje, pasireiškusি skirtiningame laike, poreikyje, sąlygoje, tačiau tarnavusios tam pačiam tikslui. Tai harmoningos tautos būties sintezės pagrindai.

Totalinis visos Tautos kentėjimas nuo okupanto ir Tėvynę išdavusio tautiečio yra drauge ir prasminga istorinė pamoka toms Europos tautoms, kurių panašus likimas neištiko. Ateis laikas ir ši klausimą nuodugniai nagrinėti, o tuo pačiu sulaukti daugelio Europos tautų dėkingumo bei pagalbos sprendžiant mūsų politinės problemas. Mūsų "eksperimentas" - jų pažangos ir laimės versmė.

Šiandien tremtinys tautinės bei religinės jaunesnos paskatintas išėjo į prievertinai apatemtuo ploto. Mes pamatėme tremtinį toje šviesoje, kuria jis kentėjimu ir dvasine savipilda savyje įžiebė. Kadangi esate tiesiog kitokie, negu mes, mes ir ateinate prie Jūsų sušilti, praregti, turėti ir jausti. Jūsų būvyje ir veiduose - dvasingumas, vidinė bei išorinė ramybė, pagarba duonelei, žodžiuose lakonizumas, jautimas ir sakymas tik esmės, tas didžiausiai skubumas atleidžiant, tas savanoriškas atsisakymas visų rekompenzacijų. Kaip nepalyginamai Jūsų rankose liepsnojo žvakės rankose, pakelusios tiek pažeminimą, darbo, prievertos, alkic, augumo ir

troškulio. Noriu pasakyti, kad šiaudien Jėsus visų škys - spindinčios, glostancios, besimeldžiančios yra kažkokia mentalitetu bei dvasingumu sutelkta P A R T I J A, vykdanti R E - V O L I U C I J A mūmyse. Cia tinka šv. Pauliaus žodžiai, pasakyti pirmiesiems krikščionims kankiniams: "Broliai, šie laiko kentėjimai nereikšmingi lyginant juos su būsimą garbę..."

Man regis, kad Tremtinys ir Išeivis - NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS PREROGATYVA, JOS GARANTIJA! Nepriklausomos Lietuvos veidas jų dėka atsiras Europos žemėlapyje! Ūžlidilioti vergijos esame jų krauju, išliktimi ir dvasia grąžinami į Atgimimo tikrovę, apmąstymus, veikimą, kuriamate ateities vizija, ši kartą, manykime, jau galutinę, amžiną.

Manau, kad PRISIKELIMO - TAUTOS ŠVENTOVĖ Kaune privaloapti išskirtinė tremtiniai ir išeivijos bei jų šeimų vienybės su Dievo bažnyčia, atsinaujinimo ir krikščioniško brendimo vieta. Ryžto tolimesnėi tarnystei vieta.

Noriu nužemintai, dar ir pagal neįvertintą, neatidengtą matmenį kentėjimų prasmėje, aukoje pasveikunti V. I. S. S. T. R. E. M. T. I. N. I. U. S., visus Išeivius Viešpaties gimimo Šventės proga. Čiuožo Jėsus jaunesnos prisiminimai, nors žineau, kad tai buvo tikras Šv. Kalėdų išgyvenimas. Prieš Šv. Kalėdas ir po jų Jėsus laukė ilgas ADVENTAS, laukimas Evangelijos išspildymo savijė ir Tėvynės laisvėje. Siandieną galime sakyti: "Naktis praėjo!" Diena pri-siartino!"

Sidlaus, brangūs tremtiniai, broliai išeiviniai, kad dalyvaudami kuo skaitlin-giausiai Šv. Kalėdų Mišiose, dalyvautume su degančiomis žvakėmis rankose - tai tebūnie amžinas Jėsus lemties ir įtekmės mums simbolis. Su juo niekada iškilmės ir maldoose nesiskirkite. Deganti žvakė tebūnie Jums ir likimo, ir Jėsus vilties simbolis, tebūnie uždegta žvakė ir ant kūčių stalo šalia niekieno neužimtų stalo reikmenų.

Aplink stalą sustoję, susivienykite malda ir rankomis teperbėga Jėsus dvasios srovė visų kūnais.

Tremtiniai! Išeiviai!

Savo viltį mes pasėjome Jėsus viltynje!

Savo darbą sudėsime Jėsus darbuose, kuriuose daug išlikties ir dvasinio sumanomo!

Savo Tikėjimą tarsi gėlę mes merkiame į Jėsus tikėjimo jėgą!

O mūsų upė - gili, kaip Šv. Kalėdų paslaptis, kuri ateina ir palieka...

Kun. Ričardas Mikutavičius

KŪČIU VAKARA.

Per pusnis, per placią taigą, per sniegynus Keliauja mūsų mintys į namus
I téviškę. Kur augome, kur gimusius Mamytés laimino, bučiavo mus mažus.

Gyvenimo banga laukiné

Išblaškė, išginė į tolimas šalis

Tik mintys vienėsa šiandiena gržta į rėvy

Sugrižta gimta sodžių aplankyt.

Tenai močiutė rengia kūčių stalą

Ir verkia - dairosi į langą, į duris -

Vis laukia, laukia, galbūt netikėtai

Jos sūnūs, dukters sugriš.

Atrodo, štai pro vartus kas iéjo

Duris pabeldžia, prašos atidaryt...

O ne! Deja! Tenai tik šiaurės vėjas

Ir mūsų mintys tolimos

Sugrižta gimta Kraštą aplankyt.

Edu, 1951.XII.20

Aleksandras Pupinis

JŪSŲ NUOMONĖ. AR PADEDAM SOCIALIZMUI?

Brangūs tremtiniai ir politinėi kalinių. Kreipiuosi į Jus taip todėl, kad negali nejaudinti Jems tekusi blogio dalis už tai, kad mylėjote Lietuvą, puoselėjote lietuvių papročius, mylėjote žmones. Esu Dižiojo Tėvynės karų dalyvis, apdomanotas ordinu ir medaliu, vadinas veteranas. Man gėda buvo, kad tarp mūsų, veteranu, dar daug relikiančių stalinietiškas nuotaikas, su kuriomis jie atakavo "Kauno tiesą", veteranų suvažiavimą ir radiją. Nekreipkite ant Liogino Vaicekausko. Aiškiai matosi, kad jis blogin pastumėjo Pranas Aksamitas. Jie kalba kaip nusikalčliai. Atrodo, lyg bijotų tiesos atskleidimo. Gal iš tiesų jū rankos kruvinos? Bet jie kalba ne visų veteranųvardu. Yra vargstančių. Jais tegul rūpinasi taip kaip Jėsus, "Tremtinio" klubo nariai, rūpinatės nuskriaustais. Aš prisiemu dora Lietuvą. Mus išauklaėjo tokiai dorais, kad net neįsivaizdavome masto, kuris vyko su šukiu "Su Marksso-Engelso-Lenino-vėliava pirmyn į komunizmo pergale!" Pradžioje galvojome, kad veža mokytus žmones ir gabius ūkininkus atsilikusio krašto kultūrai pakelti. Net galvojome, kad nori tautos žiedą išsaugoti nuo karos gaisro ir prazūties. Tikėjome: išvije vokiečius, vėl susitiksime. Nesuvokėme apie Jums skirtas blogybes, nes žmogaus protas tos lemties suvoki negali. Po karo man, kaip patikimam, buvo patikėtas apylinkės instruktoriaus darbas. Buvo žadamas numatomos įkurti kolūkio pirmininko postas. Stambesni ūkininkai pasvarstę nutarę nesipriešinti kolektivizacijai. Bet nelemtoji 1948 metų gegužės 22 nakties antra valanda, kada aš nevykdžiau instrukcijos. Paliepė apiforminti pakaunėje Patamušėlio kaimo gyvenantį Kazį Dičką tremtinį. Supratau, kad iš gumi naturėsim senosios

nuvos. K.Dičkus buvo kumečiu Paulauskienės sūnėje, kuri pasitraukė i Vakarus. Turėjo jis tris dienus tarp vieno ir šešių metų amžiaus. Paulausė, kas bus šeimai jei jis pabėgs. Atsakau, kad pabėgti galėtų, bet be jo šeima žus. Leidau vėl ties daiktų kiek norės, o ne 40 kilogramų, kaip buvo nurodyta. Labai valdžia už tai užpyku ir turėjau bėgti iš tų vietų. Likau darbininku ir tuo didžiuojuosi, nes K.Dičkaus šeima laimingai grįžo ir gyvena Rokuose.

O Lietuva vis labiau skandinama kraujyje ir meto liūne. Aktyvūs stalinizmo, o vėliau brežnevizmo politikos vykdymo tarpo nuo pertekliaus. Užgrobė svetimus butus ir turtą. Juos už juodus darbus apdovanojo ordinais ir medalių. A.Sniečkus ir J.Paleckis buvo pavadinti didvyriais. Vieną vykdymo kartą paketė kita, ypatingai gobši, sumaisiusi valdišką turtą su savu. Tai labai gerai pamačiai buvusiame Vailkaičio "Metale", dabar Kauno J.Greifenbergerio gamykloje, kai jam pradėjo vadovauti Jonas Grabauskas, kurį atsivežė iš Panevėžio partijos pirminio sekretorių Romualdas Rimaitis, irgi linke i nepelnytą prabangą. Gamykloje prasidėjo ypatingi grobstymai. Grobė skardą, katilus. Formino fiktyvius racionalizacinius pasiūlymus, ir savinosis pinigus.

Tik aktyviai talkinant naujajam cecho viršininkui J.Banevičiui, grobstymojai pavadinami tikrasis varda ir jiems iškeliamos baudžiamosios bylos. Pradžioje atrodė, kaip toje gražioje vaikystės pasakėlėje: gerosios Jėgos rugalėjo blogiasias, o teisybė suspindėjo krištolinį grynumu. Bet tolesni įvykiai parodė mūsų liaudies turto grobstymo galia ir jų galtinguosius rėmėjus, kurie, pažeisdami elementariausias teises normas, nesavenuaudžią kovotoja už kolektivo, valstybės ir tautos interesus, J.Banevičių, atleido iš darbo, o pats R.Rimaitis su šemeižtų arsenalu metėsi į tokią ataką "Komunisto" žurnale, lyg tai ne jo statytiniai, o J.Banevičius apsigė (žr."Komunistas" 1988 Nr.2 psl.4,5). Savaimė ašiku, kad esant tokio rango grobstymo užtarėjams, prokuratūros tardytojas, pamalonintas paskyra naujam automobiliui, o gal ir dar kuo nors, grobstymo faktų, režiančių akis, pasistengia neižiūrėti ir visas bylas užgniaužia.

Anksčiau kone ant kiekvieno gatvės kampo kabėjo plakatai, raginantys taupytis duonos kriauklę, vandenį, elektros energiją, tausotį bendraliaudinę nuosavybę. Iš mažų ir didelių tribūnų buvome kviečiami duoti atkirti ilgapirščiams, painiojantiems savo kišenes su valstybine, bet daugumoje atveju mūsų mieste nukentėjusiais tapone grobstymojai, o tie, kurie parodė socialistinių pilietinių samoninguamą ir bandė savo krūtinėmis apginti valstybinį-bendraliaudinį turta. Aš irgi ne išimtis, - buvau apšauktas girtuokliu, ir, matydamas savo jėgų neatitikimą prieš R.Rimaičio globotinius, išejan iš darbo.

Nepaisant to, jog drauge su J.Banevičiumi ir kitais sažiningais darbuotojais esame apšmeižti, apdergti, tačiau aš didžiuojuosi tuo, kad mūsų bendru, nors ir silpną jėgą déka, gamyklos grobstymojams užsidarę senieji grobstymo kanalai.

Tačiau naivu tikėti, kad grobstymojai apsirauno. Nes, jeigu kiaulė užsinorės iššivolioti purve, tai ir pačią giedriausią dieną ji to purvo susiras iki soties. Todėl dabartiniu metu Greifenbergerio gamykloje išsustivė kooperatyvas, gaminantis apsildymo katilus. Iš pirmo žvilgsnio viskas atrodo labai nuostabiai, - paauskintomis kooperatinėmis kainomis tenkinami gyventojų poreikiui deficitinei produkcijai. O iš esmės... Ūzrūkus seniem grobstymo rezervams, pereita prie pirkėjų kišenių. Prisidengiant šiu dienų demagogija, apkurenimo katilai surinkinėjami iš gamykloje išbrokuotų sekcijų, neatinkančių jokių žemės ūkio lygio techninių sąlygų, o juo labiau standartų reikalavimų. Negali būti jokios kalbos apie tokios kooperacinės produkcijos tarymimo ilgaamžiškumą, ekonomišką kuro suvartojančią ir kitus būtiniausius bei elementariausius techninius-ekonominius reikalavimus, ekologinių švarumų.

Žinoma, visa tai nė kiek nejaudina nei direktous J.Grabauskui, pirkėjų sąskaitai dirbtinai gerinančio gamyklos ūkinės-finansinės veiklos rezultatus, nei prokuratūros, nei partijos komitet.

Apie tokį plėšikavimą šviesiausios dienos vidurdienyje prisidengiant kooperacijos įstatymu, manau, tylėti negali nė vienas sąžiningas žmogus. Todėl ir noriu išskelti konkretų klausimą, kuras sudraus lengvo pelno mėgėjus ir kai padarys galėjų pirkėjų kišenių apvogimo akcijai?

Remdamasis savo vargana gyvenimiske patirtimi, drąsuolius noriu iš anksto įspėti, jog, kol Kauno mieste šeimininkauja R.Jimaitis, kurio autoritetas laikosi tik iš aukščiau nuleistų "virvių", kaip ta pokarinė kolūkinė nusilpusi pavasarį karvė, negalinti nūcosavomis kojomis atlaikyti odos ir kaulų masės, nutraukiti pirkėjų apgaudinėjimą J.Greifenbergerio gamykloje bus nelengva, o kai nelengva.

Tai štai kokia radome Lietuvą! Tai ko gi pykti veteranams, jeigu atskleidžiamos visos negevės. Juk daugelis iš mūsų prieš tas negeroves kovojoje su ginklu rankose, negailėdami nei krauso, nei sveikatos šviesaus rytojaus vardan.

Leonas Majauskas

FUNKCIJIERIŲ, MAFIJA IR TERORAS

1917 metų spalyje, nuvertus Rusijos tautų lükescių "nepateisinusią" Kerenskio vyriausybę, visas komandines aukštumas buvusioje carinėje imperijoje užėmė patį samoninguasioji, pati "kovingtoniausij" visuomenės klasė - proletariatas, vadovaujamas priešakinio klasės būrio, - bolševikų. Skambant internacinalo giesmei, senasis pasaulis buvo sparčiai trinamas į pelenus, o ant tų pelenų turėjo iškilti visuotinės gėrybės idealiausios per visą žmonijos istoriją valstybės rūmas, kuriame kiekvienas atiduos pagal sugebėjimus, o gyvens ir vystysis pagal poreikius.

Atsiribojant nuo objektyvių istorinių sąlygų arba jas iškraipant, buvo numatomos pasaulinės revoliucijos datos, kai tuo tarpu pačioje materialistinės ideologijos valstybėje nieko materialaus ir nebėlio. Vieną kampaniją vijo si kita, kovojoje prieš neišmanėlius inteligenčius, liaudies opijaus skeidėjus popus ir kunigus, prieš istorinius paminklus, prieš pelnus, pinigus, nepą ir t.t., ir pan. Iškilus nesėkmėms, kurios tokių vaju déka ir buvo natūrali seka, kiekvienoje pakampėje su žiburiu pradėta ieškoti šnipų, užsienio agentų, buožių ir jų parankinių, ir kitų "kenkėjų", vadinamu bendru "liaudies priešų" vardu. Savaimė ašiku, atsirado ir ši visuotinė genocida įteisinanti stalinistinė dogma, jog sukūrus socializmą, klasų kova paastreja. Prasidėjo nesuskaičiuojamų rekordų, iniciatyvų metas, buvo išgalvoti įvairiausiai garbės vardai, bet, jau skambant naujai giesmei apie pačią plačiausiąją šalį, kurioje ir tik joje taip laisvali gali kvėpuoti tarybinis žmogus. Tuo tarpu milijonai eilinių valstiečių, darbininkų, inteligenčių ir tikrųjų leniniečių, mirdami iš bado, vos kvėpuodami atšiauriausiai klimato lagerinių zonų oru, stėt geležinkelius, vėdančius į niekur, savo kaučius grįsdami tu geležinkelį pylimus.

O partijos suvažiavimuose skambėjo pagyrų tirados pramonės ir žemės ūkio gamybų augimo tempams, darbo žmonių gerbūvio lygio kėlimui. Vėliau net numatytos konkrečios komunizmo materialinės bazės sukūrimo datos.

Galų gale, nuoširdžiausiai dėkodami partijai ir vyriausybei, nejausdami jokios gėdos, visam pasauliui apsiskelbėme išsilvyciusio socializmo visuomenė. Brukite brukdami teiginius, kad tai brandžių socialistinių santykų visuomenė, kurioje visų klasų ir socialistinių sluksnų suartėjimo, visų nacių ir tautybių juridinės ir faktinės lygiavos pagrindais susikūrė betutė tarybinė liaudis, tamešia nutylėjimo skraiste pridengėme organizuoto nusikalstamumo, prostitutijos, korupcijos, alkoholizmo, narkomanijos, žmonių susvetimėjimo bei moralinio nuopolio liūnus bėti akivarius. Saugant mus nuo šiurpios tikrosios padėties žinojimo, užlaptinama net ir tai, kas yra užsiaptintas. Bet kuris dienas tūsos žodis apie mūsų išsilvyciusio socializmo kūrėjinių jėgų sostimą, visuomenę,

politinių ir visuomeninių abejingumą, apšaukiamas buržuazinė propaganda, o tokius idėjus skleidę jau vadina "kriminaliniai nusikaltėliai" ar "psychinių ligonių", bandančių išmušti mus iš pergalingo žengimo komunizmam.

Ilgą laiką marksistinėmis lenininėmis eiliam gyvenimui priešingomis, dogmominis besalygiškai ir akiai tikėjau ir aš. Nuo pat mažens iškietytas tikėjimas tų dogmu neklaidingumu, partijos šukių teisingumu, skelbiančiu bendraišiu dinės nuosavybės neliečiamybė ir visų piliečių lygybė prieš įstatymą, davė savo vaisius. Todėl, dirbdamas statybos ministerijos revizoriaus pareigose, su inkvizitorišku skrupuliniumu aš vienas išvilkau iš dienos šviesą valstybinio turto stambaus masto grobstytojų žymiai daugiau nei visi likusieji revizoriai kartu paėmus.

Pro mano akis nepraslydo 3.000 tonų cemento vagystė Klaipėdos namų statybos kombinatė.

Mažeikių statybos treste man pavyko nustatyti kailinių ir baldų grobystymo faktus. Kaip nebūtų keista, bet šilti kailiniai buvo ant valdininkų pečių, o dalis baldų atsidurė įnirtingo kovotojo už socialistinio turto apsaugą, milicijos viršininko Kareivos, bute. Siame treste grobystytojai pasisavino kailinių už 7.000 rublių, o baldų už 5.000 rublių atsidurė butuose.

Pamindami partijos reklaminių lozangų, kad visų jos programų galutinis tikslas, - nuolat augancių darbo žmonių masių poreikių kuo pilnesnis tenkinimas, 5-osios Kauno statybos valdybos "aristokratai" niekai nesugebėjo surasti lėšų antisanitariskai ir kliaukai atrodoančio bufeto, kuriuo naudojosi būtent tos masės, esančios partinių programinių dokumentų tikslu, remontui, nes iš tų, kolektivo uždirbtų, lėšų įsirengė dvi sauna ir pripirkio komforto reikmenų net už 37.000 rublių. Žinoma, sauna iš namus neišneši, bet brangų sportinių kostiumų, dailių šviesutų spindincią visomis vairavorykštėmis, spalvomis, nuodėmė palikti ramybėje. Matyt, tik velyno keru apžaveti, šios organizacijos valdininkai, atestuoti iš vadovaujančius postus Kauno m. partijos komitete, pasisavino šviesutų ir sportinės aprangos už 5.000 rublių.

Nepralenkiamais komforto paieškoms valstybinio turto sąskaita buvo Jonavos statybos tresto vadovai, eikvoje darbo kolektivo lėšas laivo ir net lektuvu statybai. O šio tresto valdytojui su tuo lektuvu užsimušus, net paminklas buvo užsakytas iš valstybinių, bendraliaudių lėšų.

Savaime aišku, jog tuo metu aš nesupratau, koks mafiozinio aštuonkojo čiulptuvus man teipajudinti ir koks atpildas už aptiktus nonklatūrių darbuotojų nusikaltimus ateityje manęs leukia. Esu įsitikinęs, kad saunomis, prabangos reikmenimis, vogtu cementu ir kitomis pagrobtomis iš liaudies kišenės gėrybėmis naudojosi tik aukšto rango pareigūnai. Tik dėl tokios priežasties, jog privėriaus nomenklatūrių darbuotojų grobystymo kanalų angas, man teko atsisveikinti su revizoriaus pareigomis.

Dabartiniu metu visą mūsų tautą bandoma sukvailinti ekonominių ūkiskaitos ir politinio gyvenimo reformų idėjomis. Iškeltas eiliniis veidmainiškas skambiausias lozangas, siekiant atitolinti autoritarinės sistemos ir ją atitinėkančios propagandos galą. Netikėkite!

Beveik pries porą metų, eilinių kartų patikėjės partijos šukių, naujoje darbovietėje ėmiausi konkrečių priemoujų elementariausiai tvarkai įvesti apskaitoje, parazitiniam administracijos aparatu sumazinti. Rodydamos asmeninį partijos idealams ištikimybės pavyzdį, savanoriškai, be jokio papildomo atlygio prisiėmiant dvejų buhalterių darbą, norėdamas įrodyti, kad buhalterinės apskaitos darbą galima atlikti su mažesniu darbuotojų skaičiumi ir žymiai geriau nei aankščiau. Pasirodo skaudžiai klydau, nes turėjau žinoti, jog tinkama apskaita, tai kliūtis savanaudžiems tikslams pasiekti. Visas toks mano darbas labai nepatiko spec. tresto valdytojui ir prieš mane buvo pradėtos organizuoti

įvairios atakos. Kai išvykau ieškoti užtarimo net į Maskvą, mane nedelsiant atleido iš darbo kaip pravaikštininką. Stai kokia mano auko tikėjimo partijos deklaracijomis gautinė realybė,

Šiuo metu savo nuosavu kailiu esu patyres, jog mūsų šalyje viską valdo partija, kuri tik dangstosi komunistinėmis frazėmis. Či tikrųjų komunistų nebeliko, nes represijų laikmečiu komunistai-leniniečiai drauge su kitomis aukomis savo kaulais pusėje Sibiro platybes, tiems, kuriems likimas pagailėjo vietos amžinės išalo zonoje, lėmės gyviesi išeiti iš staliništinės represijų pragaro, buvo paruošti modernizuoti kaičiųmai už antitarybinę agitaciją ir specializuotus psichiatrinės ligoninės.

Šių dienų spaudoje nenutrūkstančiai skaitome apie demokratiją, kovą su biurokratizmu, viešumą, aprūpinimą maisto produktais, butais ir pan. Tačiau tikroji padėties pačioje partijoje, uzurpavusioje vadovaujančios ir vairuojančios jėgos vaidmenį, ir jos santykiai su plačiomis darbo masėmis rodo, jog ši organizacija dar labai tuo nuo įstatymų, viešumo, tikrosios demokratijos, ir paprasčiausio sąžiningumo prioprių laikymosi. I mano pareiškimus, skundus, prasmus iš viso neatšakinėjama (apie rašytinius atsakymus iš partinių organų as iš viso nėkalbu), išdarbinti niekur negaliu, o todėl mintu vien tik duona ir vandeniu. Kartais galvoju, kad bučiau laimingas, jeigu A.Brazauskas (taip pat neatšakuojau iš mano pareiškimų, įteikta Sajūdžio suvažiavimo metu) nurodymu uždarytų mane į kaičių. Ten bučiau pamaitintas, turėčiau švarią patalynę ir šiokį tokį darbą darbinės terapijos pavidaus.

Brangūs tremtiniai, kreipiuosi į Jus ne vien dėl to, kad sulaikyčiau Jus nuo klaidingo déka-vojimo partiniams monstrams, kuriuos su labiausiai smukusiai žmonėmis vienija jų negražūs darbai ir besaikis alkoholio vartojimas, išpurtė veidai ir prisirpusios slyvos spalvos nosys. Ne iš geros valios, atėjės valdžion "gerasis caras" grąžino katedrą, pripažinęs Jūsų atžvilgiu taikytą genocidą ir savivale: aytarė iškelhti Jus iš parijų kastos, beverčiu rublius pažadėdamas kompensiuti prerasią sveikatą ir artimųjų netekštį. Kreipiuosi į Jus ir dėl to, kad tik žmonės iškeitė pažeminimą, patyčias iš biurokratinės demagogijos, suprasite mane ir suteiksite man moralinę paramą kovoje su partine mafija, buvusia iš visų Jūsų nelaimių, nusivylimų, netekčių priežastimi.

I visos širdies pritariu darbininko V.Karkazo mintims, kad R.Rimaitis, vadovaujančiuose posuose esančių susikompromituusiu asmenų globėjas, išdrisės "Komunistė" J.Greifenberglio gamyklas kolektivą, išsirinkusį cecho viršininku savo kandidatą, išvadinti "socialiai nesubrendusius", neturi jokios teisės vadintis Lietuvos TSR Auksčiausiosios Tarybos deputatu ir būti Kauno m. politinio avangardo priekyje. Manau, kad tik jo dėka vadovaujančiuose posuose laikosi grobystojai, prirašinėtojai ir kitokie nusikaltėliai, kurie nesiskaito su jokiomis priemonėmis prie tuos, kas nori gyventi dorai ir jaustis sąžiningu, nenutautėjusiu lietuviu.

Iš dalies nenoriu sutikti su mūsų spaudoje, o taip pat "Tremtinyje" vartojamomis aptakiomis, konkretiai nepasakčiomis frazėmis, - "stalinizmo ir brežnevizmo aukos". Jeigu jau pradėjome viską ir visur vadinti tikraisiais vardais, tai Jūs, brangieji tremtiniai, turėtumėte vadintis "Sniečkaus ir jo kompanijos" kankiniais. Tuo tarpu aš save iš kitus kauniečius, nukentėjusius nuo partinės nomenklatūros banditinių išpuolių, drisčiau vadinti "Griškevičiaus-Rimaičio" tenu demo ir jų parankinių susidorojimo aukomis.

Esu tikras, kad tokiai asmenų, kuriems partiniai būsei yra apribojė konstitucines teises, apskelbę juos psichiniai nepilnaverčiais, yra ne vienas, todėl atsiliepkite, nes tik vienybėje yra mūsų jėga. Susirinksime, pasigucusimė, pagal vosime iš pasvarstysime, gal tikslinė prie tremtinių išsiesteigtį "Griškevičiaus-Rimaičio" aukų sekciją. Gal pasiekisime lietuvių tautos Didvyrio ir Cidzikio pavyzdžiu ir, siekdami apriboti partinės nomenklatūros, esančios teisėmose, milicijos ir

prokurentūroje, univale, nesiskaitymą su ištynais ir elementariu padorumu, suorganizuoti me skaitlingą dalyvių akcijumi bado streiką. Bent tokiom žingsniui aš tikrai esu pasiryžęs ir laukiu savo bendraminčių pritarimo. Atsi- liepkite!

Buhalteris - bedarbinis
Petras Asevičius

KLASTA IR ŠMEIŽTAS

TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo
Pirminkui A.Gromyko
Nuorašas: JAV pasiuntinybei
(Maskva, Caikovskio 19/21)

Pečiulaičio Povilo, Mykojo

Pareiškimas

Mano tėvai buvo JAV piliečiai. Tuo pagrindu aš, naudodamas konstitucine teise pasirinkti, atsisakiau TSRS pilietybės ir priėmiau JAV pilietybę. Kodėl aš taip pasielgau bei kodėl pareiškiau norą drauge su žmona išvažiuoti nuolatinim gyvenimui į JAV, kur gyvena mano brolis ir sesuo, aš smulkiai išdėsčiau 1986.06.9 savo pareiškime TSKP CK Gen. Sekretoriui Gorbačiovui.

Gavės JAV piliečio pasą Nr. 25197282, 1987. 08.31 kreipiausi į Jus su prašymu išleisti mane su žmona išvykti į JAV. Bet atsakymo negau.

1987 m. brolis iš JAV atsiuntė iškvietimus ir mes su žmona kreipėmės į Kauno vizų registracijos skyrių dėl išvažiavimo. Po kurio laiko mūsų prašymas buvo atmestas tuo pretekstu, kad aš nesu prie registruotas pas žmoną.

Kodėl aš gyvenau nepriregistruotas, jau esu rašęs ir paaiškinęs ankstesniuose savo pareiškiuose. Čia paminėsiu tik trumpai. Už dalyvavimą ginkluotoje lietuvių kovoje prieš tarybinės valdžios įvedimą Lietuvos pokario metais, 1953 m. buvau nuteistas 25 metus kalėti. Kai paleido, grįžau į Lietuvą, apsigyvenau pas žmoną Kaune. Bet prisiregistravot Čia negalėjau dėl valdžios pareigūnų kliudymu. Už tai, kad gyvenau neregistravotas, buvau papildomai nuteistas metus kalėti, daug kartų buvau baudžiamas piniginėmis baudomis, daug kartų pareigūnai perspėjė mane ir žmoną. Bet prisiregistravot vis atsisakinėjo. Tiktai 1987.10.19 pareigūnai, anksčiau kliude man prisiregistravoti, matyt, kieno tai spaudžiami nusileido ir prisiregistravo mane pas žmoną.

1987.10.26 vėl padėvėme dokumentus Kauno vizų registracijos skyriui dėl išvykimo į JAV. 1988.04.7 Kauno vizų registracijos skyriaus viršininkė praešė, kad dokumentai atmesti dėl politinių sumetimų. Tik po pusės metų busi gailema kreiptis vėl.

Oficialiai skelbiama, kad išvažiuoti iš TSRS dabar neleidžiama tik žinantiems kariniams paslaaptis. Mudo su žmona nei kariniu, nei valstybiniu paslaapčiu niekada nežinojome. Nuo paleidimo iš lagerio jau praejo 15 metų. Tai kokie tie "politiniai" sumetimai?

Kai priėmiau JAV pilietybę ir pareiškiau norą išvykti iš TSRS, prieš mane buvo pradėta šmeižto kampanija. Speudoje pasirodė piktis, iškraipantys tikrovę, straipsniai. 1987.12.23 į namus atėjo keturi vyrai, iš kurių vienas prisistatė kaip telekompanijos En-Bi-Si ir Londono korespondentas Art Moor. Viehas iš jų filmavo mūsų pašnakesį. O 1988.02.9 per Lietuvos televiziją buvo rodomas mane šmeižiantis "dokumentinis" filmas, sukurptas Lietuvos televizijos derbuotoju, mano namuose vaidinusiu anglus. O tai, kad televizuojamus jie patys ciniškai pasigyrė įvykdė tokią provokaciją, mane verčia galvoti, kad šiuo provokatorių organizatorius ir globėjas yra valdžia.

Peršasi išvada, kad Stalino-Perijos parankiniai, kuriems aš kadaise, matyt, smarkiai truk-

džiuo pravesti prievarinę kolektivizaciją, tremti nekaltus lietuvius į Sibirą, naikinti kultūrines ir dvasines Lietuvos vertibes, negali susitaikinti su mintimi, kad aš ištrūksiu iš jų, letenų ir jie proras galimybę man keršyti iki grabo lento ar bent dar pusmetį. Kokiegi dar kiti "politinių" motyvai galėjo atsirasti vizų registracijos skyriuje?

Prasau Jus pareikalauti iš Lietuvos stalinistų, iki šiol tebeužimančių daug postų, kad jie nutrauktų provokacijas prieš mane, o Kauno vizų registracijos skyrius nedelsiant sutvarkytų mano ir žmonos išvykimo į JAV dokumentus.

Keunas, 1988m. balandžio 13 d.

P.Pečiulaitis

SAVIVALĖ IR PIKTNAUDŽIAVIMAS

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimui

Lomanienės Stefanijos, Bernardo

Pareiškimas

Prasau tarpininkauti, kad Maniušių šeima gražintų man mūsų šeimos biblioteką, kurią pasisvinio Juozas Maniušis, užimdamas mūsų butą Vilniuje. Tilto g. 12, bt. 3. Knygos su ekslibrisu "Ex libris P.Lomanas".

1988.11.14

Maniušis - 1947-50 m.m. Kauno m. Vykdomojo komiteto pirmininkas. 1950 -55 m. LTSR statybos ministras. 1955-67 m.m. LKP CK sekretorius. 1967m. Lietuvos Ministro Tarybos pirmininkas.

Tikimės, kad šio nepalažiamo kvotojo už laimingą mūsų rytojų šeima atsius redakcijai atsakymą į Gerb. Lomanienės S. pareiškimą.

KAS KAM

SKOLINGI ?

Atviras laiškas LTSR Aukščiausiajai Tarybai

Kuraitis Salemonas, Juozas

Išsivaizduokite, eina lietuvis milžinas pér Rusijos žeme ir kiekvieną sutikta sunaikina. Įdomu kaip Rusijos vyriausybė įvertintų tokį veiksmą?

Tad štai tas "milžinas" - Rusija, nes ji didesnė žmonių bendruomenė, kuri gali sunaikinti Lietuvą, nes ši silphesnė žmonių skaičiumi.

Tad kaip pil. N.Sliukovas gali sakyti, kad Lietuva skolins Rusijai 40 miliardų rublių. Tai ar Rusija iš Lietuvos nieko nepasiémė?

Aš manau neklisiu sakydamas, kad už Lietuvos okupaciją ir jos žmonių trėmimą, bei jų sunaikinimą tremtyje atsakinga tik Rusija.

Tad ir kompensaciją už štai turėtų-privalėti sumokėti Rusija. O tai sudarytų galbūt daugiau kaip 40 miliardų rub.

Juk ir VFR dabartinė vyriausybė sumokėjo Izraeliui kompensaciją už padarytas skriaudas žydams.

Ir aš, dirbdamais tremtyje, palikau nemažą īnašą darbu tik Rusijai.

Norečiau, kad ši mano laišką gautų TSRS Aukščiausioji Taryba.

Keunas, 1988.XI.19 (Autoriaus adresas redakcijai žinomas)

NUŽUDYTI UŽ TRISPALVĘS IŠKELIMA !

1941m. birželio 23-25 dienomis Papilėje, vietas tarybinų pareigūnų, už tautinės lietuviškos trispalvės iškeliama buvo nužudyti 6 gyventojai: KAZYS NARŠČIUS 27 metų, STEPAS GAURONIS 32 metų, PRANAS JANKŪNAS 31 metų, JONAS STANKAITIS 33 metų, JONAS PETRAUSKAS 41 metų, PETRAS (ar PRANAS) BUISYS (ar RULSYS) 20m. Žinančius apie ši įvykių, redakcija prašo išsamnes informacijos.

"T" inf.

LITUVIŲ BRANČIOJI MELODI VIENINTELĖ

„...Vėlyvai 1920 metų rudenį Partybinius, Dailininkas (Vladas Ridukavičius) su prezidento-
rės kancelierijos viršininko P. Bieliakaus vizitine kortele - rekomendacija eina į Malaxerbi-
sikštę greta Monso parko - į Lietuvos atstovovę.
b.

-Tai buvo tair seniai, -primerkė skia, pri-
simena taip metais atstovybėje dirbęs J. Urb-
sys. - Atejo žmogus, išsiblašęs, toks neu-
galiastytas. Kažko klausė... (Tomas Sakalauskas.
Būt toks, koks esu. T., 1987. P. 95).

Šia ištrauka neatsitiktinai noriu pradėti
Juozo Urbšio knygos "Lietuva lemingais 1939-
1940 metais" recenzija. Jau tada buvo išryškė-
jės mūsų geriamo tautiečio, Lietuvos diplomato
ir užsienio reikalų ministro, stalinizmo lai-
ku įkaito, grožinės literatūros vertėjo pagrin-
dinis gyvenimo credo - matyti kiekvienas žmo-
guje žmogų. Tai tokia dažna likimė dovana meni-
ninkams, ir, deja, kaip matome iš istorijos pa-
vysdžių, daug retesnė - politikams. Knygos pra-
tarėjė minimas V. Lenino straipsnis "Apie naci-
jų apsisprendimo teisę", Tarybų Sajungos prie-
nio reikalų liaudies komisaro Georgijaus Ciče-
riino pasiakymas 1926 metais: "Lietuvos nepri-
klausomybė yra mums vienas iš esminčių mū-
sų tarptautinių interesų". Taip pat Hermano
Hesės, vokiečių rašytojo ir aktyvaus kovotojo
už taiką žodžiai: "mokslininkas, kuris iš tri-
būnos, iš katedros ar per savo raštus įmenin-
gai skelbia netiesa, įmaningai remia mėlą ir
klastotę, ne tik nusidečia pagrindiniams organi-
ziams dėsnims, jis dar nors iš pradžių taip
neatrodė, savo tautai neša ne naują, o balsią
žala, jis teršia jos orą ir žemę, valgi ir gė-
rimą, nuodija mastymą ir įstatymus ir remia
visas piktas ir priesingas jėgas, kurios gra-
sina sunaikinti jo tautą". Visi trys šie žmo-
gės, politikai, subtiliai jautę žmogų ir meną:
V. Leninas ypač mėgo L. van Beethoveno muziką,
G. Cičeřino stichija, kaip jis pats sakė - Mo-
cartas ir revoliucija. H. Hesė, aktyvus kovoto-
jas už taiką, vokiečių rašytojas, Nobelio pre-
mijos laureatas. Taigi, Lietuvos valstybė ku-
rėsi po I pasaulinio karo, kada istorinių la-
žių metais išryškėjo humanistinių idealų ilgesys,
kada teorija tuo pat buvo tikrinama praktiko-
je. Ne veltui Hitleris bei Stalinas, stėjė į
valdžią, skubėjo pirmiausiai naikinti asmenybes,
mokslo, meno vertėbes ir ne tik tai.

Daknai iš recenzuojamos knygos yra pateikiama
mos autorius mintys. Vienintelė autorius min-
čių citata šiame rašinyje telikia antroštėje to-
dėl, kad šią knygą būtina perskaityti kiekvie-
nam tą padaryti sugebantį Lietuvos gyventojui
(knyga dalimis buvo išspausdinta žurnale "Nemunas" 1988m. Nr. 9-10-11). Perskaityti, nes tai
pirmoji stalinizmų eiku lietuvių tremtinio ate-
minimų knyga, nes joje pateikti neįkainojami
istorinių įvykių liudytovo parodmai, o svar-
biasiaus - rasti šioje knygoje tą nesudrumoščia-
mą, žviasią meilę žmonėms ir Tėvynei.

Rita Liutkutė

MŪSU ŽIBURIAI

Lilija Žitkavičienė į gyvulinių vagona buvo
pasodinta 1948 m. geguži. Jai buvo astuoniolika.
Ji - abiturientė, spėjusi išlaikyti tik pirmajį
egzaminą. Jos tėvai ir motina - abu mokytojai -
atplėšė nuo mokinjų. Šios inteligentiškos Žemaičių
gyvenimas buvo negailestingai sudarėtas. Sibi-
re, prie laukinės tremtiniių upės Angaros, prasidėjo
ju Galgotai. Tik eilėse ir dienoraštyje Lilija
atrado nusiraminius. Savo eileraščiuose ji
apdaivavo sunkia tremtinio dalia, arketyva mo-
tinės mirtį ir smėlio kalnų paangarėje, kur em-
žinam miegai atsigulė ne vienos lietuvių.

Lilija Žitkavičienė

PABEGO LAISVÉ

Pabego laime mūs tada nuo kelio.
Pabego ji gegužio ankstu ryta.
Ir nepaklausė reibodis heršelio,
Ro verikė die, ko abraus jam kriti.
Pabego ji. Ir užkaltuot vagonus.
Jos paskutine aimaną girdėjom.
Mus nešė į rytu... O pakelės ugoms:
"Žmangi žvilgsniai nėko nekildėjo.
Pabego laime mūs tada nuo kelio,
Pabego vos pralaidusi, jauna.
Ir skaudžior ašaras berbali.
Pavirto mano siejos aimana.

SGRIŽIMAS

Iš taigos grįžta
Skausmas.
Iš taigos grįžta
Sauksmas:
Atgyja sanos žaizdos.
Nematomais keliais
grįžtu, kur nuoskaudos,
kur skriaudoe
iš kapinynų veržias,
atodusais tyliais.
Kur svetima padangė,
kur smėlio kalnas
Jums tapc
guolis ūltas -
nejaukus.

ŠAUKLAS TĒVYNĖ

Kaulai pabalys, jūron nugrimsdę.
Vėlės benzės - taigoj paklydt.
Jūs mums atleiskit, mes pavėlavom.
Ilgas, ak, ilgas buvo mūs kelias.
Grįžkit, sugrižkit į atminti mūsų.
Mes jus, į vėlavą ėventą susupę.
Nešim, parnešim kaip skausmą, kaičia žaizdu.
Gal ir tėvynė, gal į atleido tė užmiršim.
Girdė, sesės, girdite, broliai.
Tegu jums dega, tegu liepsnoja
žvakų ugnelės. Šildo krūtinę...
Šaukiasi jūsų. Šaukias tėvynė.

ATVIRAS LAIŠKAS LIETUVOS RASYTOJAMS

Sita laiška skelbiu leidinyje "Tremtinys".
kadangi jo nespausdintu nei "Literatura ir
menas", nei "Pergalė", nei "Nemunas". Ne vi-
siems rašytojams mano žodis bus malonus.

Per kažkuri šiu metų televizijos forumą
V. Petkevičius pasakė, kad rašytojai pirmieji
pajuto persitvarkymo, atsinaujinimo būtinumą.
kad jie eina pirmo istorikų, valzduodamų Lietu-
vos praeitį. Taip, rašytojai eina pirmieji.
Jie pirmieji 1940 m. ēmė rašyti poemas ir him-
nas "Didžiajam vadui". Jei pirmieji ēmė Slovin-
ti "Stalino saulę". Ne mokalininkai, ne archi-
tektais, ne žemdirbiai taip darė, o rašytojai.

Praejo 40-tieji, palikę kruvinaij birželį,
Rainių miškelį, Previaiškes. Pratišė karas, pa-
reikalaivas dar daugiam eukų. Bet pirmųjų tary-
biniu metu piktadarybės buvo tarsi užmirštos.
Žinoma, nelengva tada buvo rašytojams. Gerai
atsimėtame 1946 m. rašytojų suvažiavimą, kuriam
aš dalyvauvan kai Vilnius universiteto buroliai
pirmzininkas. Pravardžiuojami "tyloliais", baidi-
jiškais inteligenčiais, jie turėjo atlaikyti d-
deli spaudingi iš viršaus. Daugelis atsilaike,
nors ir nukentėjo. O jaunieji, būsimieji rašy-
tojai, slankiojo po redakcijas ir siūlė viskt.
kad tik atspausdintų: spie gurguoles, buočė,
"banditus". Raše, nesiskalbydami su sažine,
nesvarbu ką ir kaip.

Kartais bandoma irodyti: buvo barikados. U-
šinėje barikadų pusėje stovėjo "naujojo gyvenimo"
priešai, o kairėje - socializmo kūrėjai.
Kokio socializmo? Argi jie buvo užmiršę 41-ju
birželi, Rainius, Panevėžio gydytoju tragediją.
Stebėtimas mankurtizmas! Todėl stabinojai. hr

gi tada galėjo nueiti į liaudies gynėjus, tada dar "istrebiteleis" vadinaus. Niekur nesimok, niekur nepritapse, nežinodami, kas yra socializmas, jie užsikabinę šautuvus vaikščiojo gatvėmis ir didžiausios: dabar mūsų valdžia! Bent taip buvo mano gimtinėje Anykščiuose. Žinoma, liaudies gynėjų tarpe buvo ir tokiai, kurie suprato, kad socializmas, kuri jie kūrė, buvo išniekintas socializmas. Taip atsitiko ir su rašytoju V. Petkevičiumi. Kaip toje Šventoje Evangelijoje rašoma, kad Saulius (vėliau pavadinamas apaštalu Pauliumi) buvęs aršiausias Kristaus mokslo prisašas, "kai prijojo netoli Damasko, staiga jį apysvietė iš dangaus šviesa. Nukritęs žemėn, jis išgirdo balsą: "Sauliau, Sauliau, kam mane persekioji?" O rašytojas V. Petkevičius tikriausiai išgirdo Lietuvos balsą: "Vytautai, Vytautai, kam mane persekioji?"

Respublikinis Tremtinii klubas, kurio centras yra Kaune, kaupia buvusių tremtinų, kalinų ir "miškinų" kūrybą. Atsity gal bus viskas surinkta ir paskelbtą - kaip mūsų tautos kančios epopėja. Peržiūrėjau kai kuriuos eileraščius, pavarčius finkineli, kuris vadinas "Laisvės kovų aidai" LKMS Žemaičių apygardos leidinys. Išangoje rašoma: "Dangeli šiuo daina autoriui pridengę kreguju garuojanti mūsų tėvų žemė. Jų kūnas priesai išniekine užkas nežinomose vietose... o mūsų parsidavėliai rašytojai nuodija mūsų tautiečių dvasią..." Nors šiuo be mokslių poetų eilerašciai nepasižymi meistriskumu, bet jų žodis nuoširdus ir atviras:

"Šiandien keleivis tu tik benamis,

Pamileš raudą mišku tamšią..."

"Ten akmens ešarom pravirko.

Neramis žmonės ir vaikai.

I laisvę šaukiasi Kudirkos

Ir Basanavičiaus laikai..."

"Kaip sužeistas paukštis, kaip sužeistas aras
Po girių tksmingą plakuso

Ir vieno maldauju, o Viešpatie geras,

Nors mirt leisk tévynės laukuos..."

Sakoma, kad pokario metais buvo barikados. Bet pasakykite, ar kairėje barikadų pusėje buvo sukurta bent vienas eileraštis ar daina? (Mano tėvas pisaikoja, kad jis negirdėjęs, jog carizmo laikais caro žandarai Lietuvoje būtų dainave).

1948 m. mane iš Vilniaus universiteto išvežė į Sibirą. Vien studentų buvo trys vagonai - trys vagonai sudarėtų likimų. O trečią dieną po mūsų išvežimo V. Valsiūnienė parašė eileraštį, visokiaus žodžiai mus, tremtinius, iškonveikdama. Ta pati poetė, kuri gerai suprato, kas yra tévynė, nes yra dainavusi:

Už žimtinės klonius

Šu dangum giliu

Visa žemės auksą

Atiduot galiu.

Kokia skaudi gyvenimo ironija, ir kuo gali pu-

virstyti rašytojas!

S.m. "Jaunimo gretu" 11 Nr. išspausdino "Kazio Jokubėno byla", poeto, kuris atsidūrė Karagandoje už tai, kad bandė užstoti ištremtuosius. Sukokiu įniršiu ji skundžia saugumo organams P. Cvirka, kaip savo parodymuose apie tremtinius kalba K. Korsakas "skiepijo nacionalistinių išitininkų liudėti dėl kažkur išvežtų brolių lietuvių (pabraukta A.P.). O J. Baltušis saugumui irodinėja: "Kauno valstybiname universitete skaitė šalijų antitarybinį kūrinį, kuriuo prikaišioja tarybinei vadovybei neva garbingu lietuvinių išvežimą už Lietuvos TSR ribų" (A.P.)

Su kokie baimės jie kalba apie išvežtuosius!

Mire Stalinas. Tą "suukią valandą" mūsų žy-

gijos Lietuvas raše:

...nes aš priespaudos niūriaušiai metais.

Tikiu našlaitę buvo Lietuva.

Tačiau apie mane nuo pirmo mano žvilgsnio Galvojo Stalino šviesi galva.

○ Villija Sulcaltė nedviprasniškai raudojo:

Ko, žemele, ko taip rūsčiai raudū,

Lyg sunaus netekusi motulė?

...Irie jo karsto budi mano liaudis

Skausmo bydas visą šalį gula.

("Tarybinė motoris", 1953.III.mėn.)

Miras Staliniui, kalėjimuose, lageriuose buvo minosi ir bučiavosi įvairiausią tautybų kalinių. O mes, tremtiniai lietuvių, susirinkę prie Angaros, užgiedojom:

linksma diena mums prasvito,

Visi tręškom džiaugsmo šito...

Aleliuja, aleliuja, aleliuja!

Angara dar gulejo iedų sukaustyta. Mums išdydavosi ir sapnuose vaidendavosi, kad mūsų išsigelbėjimo laivas atplauks Angaros upė...

Sako, kad ne vienas rašytojas nukentėjo nuo stalinizmo, kad daugelis turėjo nemalonumų. Tarp jų ir poetas E. Mieželaitis. Gal būt. Bet niekai negaliu pamiršti tu iškilmių, kai L. Brežnevui buvo išteikta Lenino premija. Žiūrėjau televizorių, stebéjauši ir piktinaus, kaip mūsų gerbiamas poetas liaupsino tuos tri "šedevrus", vis atsisukdamas į didžių stagnatorių. Ir kaip po viso šito galima tikėti poteto nuoširdumu?

Tarp kitko, daugelis žmonių, atidavusiu duokle stalinizmui bei stagnacijai, mėgina pasiteisinti: norėjau išlikti. Kai š.m. vasario 16-osios išvakarėse pagal stalininį scenarijų buvo suvaryta minia į Gedimino aikštę išreikštai "tautos pasipiktinimą" ekstremistais, o tai pat JAV kongresmenų kišimasi į respublikos reikalus, tonai kalbėjo ir rašytojas J. Baltrušis. Po kiek laiko keli pānevėžiečiai jam parašė maždaug tokio turinio laišką: "Gerbiamas rašytojau, gerbiame Jūsų talentą, gerai, kad smerkiate svetimšalių kišimąsi į Lietuvos reikalus. Bet kur Jūs buvote, kai svetimšalių iniciatyva buvo tremiami Žimtai tūkstančių mūsų tautiecių?" Paskui kažkur "Vakarinėse naujienose" pasirodė atsakymas: "norėjau išlikti."

Tas nelemtas noras išlikti ne tik gyvujų tarpe, bet ir savo poste, savo užimamose pareigose daugeliui pavirto prisitaikymu. Buvo darkomi meno kūriniai, literatūriniai herojai verčiami elgtis taip, kaip reikalauja aukščiau stovintis anonimas. Taip lengvai ir Juza iš Kairabalės nuėjo į kolūkį, kad net pats autorius nusigando ir éme net kelis kartus taisityti pabaiga. Išreikiu savo nuomonę: jeigu rašytojas būtų pasodinęs Juzą į gyvulinių vagoną, nereikėjų būtų taisityti talentingai pažeitos "Sakmės apie Juzą". Aš nevienu tokį kaip Juza sutikau Sibire.

1979 m. J. Rašidovas sukvietė į Taškentavimų respublikų atstovus į éme mokyti, kaip greičiau surusinti nerusiai kalbančias tautas. Po to buvo priimti tie nepamirštami nutarimai, kurie éme stumti lietuvišką žodį iš visų gyvenimo sričių. Reikėjo Šaukti, rėkti visu balsu. O Jūs, gerbiameji rašytojai, tylėjote, mes negirdėjomės Jūsų balsą. Ir nežinia, kiek laiko būtumėte tylėjė, jei ne persitarkymo banga. Tada Jūs prabilote, išsitikinė, kad už tai nenukentėsite. Žinoma, Jūsų tarpe nebuvó V. Kudirkos, kuris mirties patale gulėdamas, "aujai spaudydamas, glaudė lietuvišką žodį I" ūrdies.

Antanas Paulavičius

KALĖJIME

1950 metų sausio-vasario mėn. teko "pabuvoti" Kauno kalėjime, nes buvau suimta, kaip neteisėtai sugrįžusi į Lietuvą (grįžau 1946 m. turėdama 14 metų). Kalėjimo 1-oje kameroje išmokau ūdą daina. Kas jos autorius, nežinau. Gal atspausdinsite "Tremtinyje".

Tikėk, aušra nužiū:

Ir žiežirbos laisvo padangėj sutvyskés,

Su šypsena į ateitį atversime duris,

Vergaut daugiau neberekėk.

Praeis laikai šie ašaroti,

Vargai pavandeniu nuplauks,

Atgims Tévynė muteriotā,

Jai naujas rytmis nužiū

Ir dainos vėl skambės po kaimus,

Ir šypsena spindės veiduos.

Išeisim pasitiki laimės,

Kuri viliojo mus visus.

A. Spudaitė-Gailevičiūtė

TETYTE

Tas žodis mūsų namuose reiškė ir meilę, ir pagarbą, ir baimę, taip, baimę mūsų tévui Vytautui Bičiūnui. Tai mano tévas, kuriuo aš dabar didžiuojosi ir esu laiminga, kad galu sakyti, jog esu Vytauto Bičiūno dukra. Man atrodo, kad geruosius bruožus tétytė paveldėjo iš savo motinos Zofijos Bežumavičienės, kuri buvo labai gera, darbėti, tikra lietuvinė, davusi savo vyriausiam sūnui Vytauto varda, už ką tétytė jai paskyrė savo knygą "Žalgiris". Kas prieš karą nežinojo Vytauto Bičiūno? Gaila, kad toji karta jau baigia išmirti, ir liko nedidelė saujelė jį prisimenanti. Kai kas spėjo savo atsiminimuoje apie jį parašyti ar paminėti - tai režisieriai Antanas Sutkus bei Juozas Miltinis, rašytojas Balys Šruoga ir kiti.

Aš su tétyte paskutinių kartų mačiaus 1941 metų birželio 14 dienos ryta. Dar pro vagono langeli mačiau jo veido dalį tų pačių metų birželio 22 dieną. Tada man buvo 17 metų, nelabai ir tesupratau, kas gi buvo tas mano tévas. Tik dabar atkuriu savo prisiminimus, rastama kai kur jaunų žmonių atsiliepimus apie jį, tų žmonių, kurių ne tik jis nematė, nepažinojo, bet ir negali išsivaizduoti, koks tai buvo žmogus, o rašo, kartais net žeidžiančius jo atminimą dalykus. Norėčiau jiems pasakyti: "Draugai, pirm negu rašyti apie žmogą reikia jį pažinti. Pasirauskite savo sąžinėje, ar jūs esate tokie "Šventi"? Jūs dristate mesti kaltinimą žmogui, kurio visai nepažinjote, o darote išvadas iš kelių eilučių kokia nors straipsnio ar pasiskymo. Atsigrežkite, pažvelkite į savo tévus, senelius, kokių pažiūrų jie buvo, ką veikė? Man buvo 16 metų, kai Lietuvą priskyrė prie Tarybų Sajungos, aš daug ką prisimenu. Buvo žmonės, kurie ne tokius "griekus", jei taip galima pavadinti, turėjo, bet jiems atleido ir garbina juos, nes jie, kaip žmonės sako: "išvertė kailį".

Lietuvos valstybėje 1918-1940 metais kita buvo santvarka, auklėjimas ir tu, tikruju pogrindininkų komunistų, buvo labai maža, jie buvo nuolat persekiojami. Mano tévas nebuvavo veidmainys, jis buvo sąžiningas, aukštostas dvasinės kultūros žmogus, niekam niekada nepadlaižiavo, visada sakė, ką galvojo. Nuo pat mažens jis domino cirkas, vaidyba. Jauna Lietuva po karų, po carų kūrėsi. Tėvali ir protėviai, darbštūs, sąžinę lietuvių, ūkininkais buvo. Intelektuojingis buvo maža. Tėvas, būdamas 16 metų tekabėjo tik rusiškai ir lenkiškai, nes jo tévas buvo sulenkėjęs dvarininkas, nors pats būdamas mechaniku ir labai darbštus, sugebėjo užsidirbtį pinigų ir nusipirkti Pašiaušės dvarą. Lietuvoje tada siautė lenkomanija, per vestuves į jo pasą už auksinį rubli šalia pavardės Bičiūnas buvo prirašyta: "On že Bežumovič". Labai jau tévo tévas norėjo būti ponu, o ne "chamų". Mano tévas dėl senelio lenkomanijos net atsisakė palikimo. 1920 metais tévas buvo išrinktas pirmo ir steigiamojo seimo Lietuvos narių krikščionių demokratų frakcijoje. Buvo išrinktas, nes tai buvo liandies pageidavimas, buvo išrinktas kaip žinomas dailininkas ir literatas, o ne koks politinis veikėjas, kovoja prieš pažangias tendencijas. Galu gale ir kiek aš žinau, jis domėjosi literatūra, menu, teatriniame veikla. Buvo vienas pagrindinių dalyvių "Vilkolakio teatre", kur nuolat buvo kritikuojamos tūliai negerovės, tai aš galu patvirtinti ranką prie širdies pridėjus. 1956 metų vasarą, grįžę iš Sibiro, mudvi su mama apsilenkėme pas režisierių Antaną Sutkų, kuris mano akivaizdoje pasakė: "Atleisk, Nataliute, ir teatleidžia, A.A. Vytautas, taip jau atsitikiko, kad Vytautas pagulė galvą tolį nuo Tévynei, o jo laurin atiteko man. Per daug jau prirašyta, kad grąžinti atgal". Savo knygoje "Vilkolakis" jis gražiai atsiliepia apie tévą. Jis mums sakė: "Visi žinome, kad daugiausia "Vilkolakiui" naudos davė Vytautas, jis ir scenarijus rašė, ir vaidino, ir piešė dekoracijas, ir temas parinkdavo, aš buvau tik režisierius".

Daug kas, kaip aš girdėjau, tuo metu rašė apie Tarybų Sajungą, kuri tada buvo už "Geležinės uždangos", niekas apie ją nieko nežinojo, ir kiekvienas rašė kaip įmanymadas. Mano tévas nebuvavo nei šovinistas, nei antikomunistas, jei taip būtų buvę, tai būtų skiepijama mums - vairikams, ar bent kalbama namie. Mums buvo skiepijama artimo meilė, žodžio laikymasis, sąžinin-

gumas, pasitikėjimas kitais, dėl to gyvenime ne kartą teko nukentėti. Svarbiausia - buvo skiepijamas darbštumas. Aš nejaučiu jokio skirtumo tarp tautybės, nes turio draugų įvairių tautybių, be to ir pažiūros man neturi jokios reikšmės, ir pareigos. Aš renkuosi draugus pagal sąžinę ir protą.

Ir A.Sutkus knygoje "Vilkolakis" rašo, kad mano tévas buvo ypatingos prigimties žmogus. Aš prisimenu jį dirbantį, rašantį, piešiantį. Prisimenu kuriant paveikslus: "Briedis", "Pašiaušės namas", "Gubos su gandrais", "Užpalų daržinė", "Vėlinės" (dingęs), nemažą portretą. Prisimenu jam siusdavo knygas, kuriose būdavo įdėtos kortelės: "Prašau paminėti ir parecenzuoti". O laiškų, laiškų!

Jei dabartinėje enciklopedijoje parašyta, kad jo kūryba nedidelės meninės vertės, pagrasta idealistinė-klerikaline pasauležiūra, tai kam tokį žmogų traukti Lietuviškon tarybinėn enciklopedijon? Ar matė rašantysis jo darbus? Galu gale, jo kūriniai buvo to laikmečio padarinys, kai pagrindinis žiurovas buvo liaudis, kilus iš kaimo ir artimai susijusi su juo. Tad modernizmo užuomazgos Lietuvoje tik skeidėsi. Aš mačiau daugumą jo darbų. Galiu pasakyti, kad tik savo tévui, pagal jo prašymą, jis nupieše šv. Antano su kūdikeliu paveikslą, dar mama sekė, kad jis restauravo kažkokią bažnyčią, kad yra padares naujai Prisikėlimo bažnyčiai Keune šv. Kazimiero vitražą. Argi peizažai, "Geležinis vilkas", "Gimtinė", "Vėlinių naktis" yra kūriniai, pagrįsti idealistinė-klerikaline pasauležiūra? Negi negalėjo kas nors prieš rašydamas ateiti pas dar buvusių gyvų jo žmonų ir vaikus, kurie prisimena savo tévą, ir patikslinti žinias. Mama mirė 1976 m. sausio 25 d., o enciklopedijos tomas, duotas rinkti 1975 m. spalio 9 d. Aišku, galima rašyti, prierius viską iškenčia, o žmogaus kauleliai pūva, ir jis negali atsklelti apginti savęs.

Rašau visa tai todėl, kad mano tévas buvo tyras, padorus žmogus, netroško turto, daug kam iš teatralų žinoma, kad Lietuvos menui jis sukišo ne tik savo darba, bet išmilžinius savo rankomis uždirbtus pinigus. Būdamas pats sąžiningas, pasitikėjo kitais ir daug kartų buvo apgautas, ne kartą sėdėjo paskendės skolose, pati mačiau ne vieną kartą anstoli mūsų namuose. Pykosi su buvusių prezidentų Antanu Smetoną, ne dėl pažiūrų, ne, jis kovojo už sąžinę, nekentė gobšuolių, veltédžiu, protekcijų ir nuolat pašiepdavo visa tai "Vilkolakio" spektakliuose. Pats I pasaulinio karos ir Spalio revoliucijos prieštaravimų draskomoje Rusijoje vos nežuves nuo bado, užjautė vargšus ir kiekvieną Kalėdų naktį, grįždamas iš "Berneilių" mišių atsivesdavo vargšą elgetą ar benamį, kurį mama nuprausdavo, aprengrdavo, apnakvydindavo, o kai kurie likdavo ir ilgesniams laikui. Tai buvo ir mums pamoka - atjausk vargšą. Net būdamas lageryje (pasakojo su juo sėdėjės buvęs Utenos gydytojas Svilas), mirus lietuviui, jis išdegindavo lentutėje pavardę, vardę, gimimo datą, vietą ir užimtas pareigas Lietuvos, kad, esant reikalui, artimieji galėtų nors kauleliai surasti, ir padėdavo lentutę po galvą. Kai mirė jis, nebuvau kam ir lentelės išdeginti.

Tas, kam pakilo ranka įtraukti mano tévą, neturėjusi jokio turto, tik auksines rankas ir protą, į sąrašą išvežimui į Rusijos gilumą ir sunaikinti jį kaip nusikaltėli, nepagalvojo, kad pats daro nusikaltimą savo Tévynei, sunaikintamas žmogus, kuris žuvo pačiame jėgų brandume, turėdamas 52 metus, galėdamas duoti dar daug daugiau Tévynei ir liaudžiai. Kai mus stotyje atskyrė, jis nieko neturėjo, tik etiudininką su dažais.

1961 metais apsilankiau pas LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininką Justą Paleckį, kuris gerai pažinojo mano tévą ir buvo susilaikęs iš jo paramos. "Kodėl nepranešėt, kuras esat, būčiau grąžinės. Augustiną Gricių su šeima grąžinau, kad Vytautą Bičiūną su šeima išvež, pagalvoja: "Žmogus liaudžiai šviesą nešé, o jis išveržė kaip koki liaudies priešą". Kodėl jis nelaikė savęs šių trėmimų bendrininku, aš nepajęgiu suprasti iki šiol?"

Nutariau aprašyti tai todėl, kad noriu reabilituoti savo tévą žmonių akysę, noriu, kad žmonės žinotų, koks tai buvo žmogus. Ne be reikalo

motina jam davė Vytauto vardą, jis to vardo nesutėsė. Aš dékinga likimui, kad gimiau iš Natalijos ir Vytauto Bičiūnų. Dékinga jiems už savo sugebėjimus, dékinga už auklėjimą, kad mane išmokė darbštumo, sažiningumo, artimo meilės. Man svetimas pavydo Jausmas, esu laiminga bendraudama su žmonėmis, esu laiminga, galédama kai nors kuo nors padėti, esu laiminga, kad manės nevilioja pinigai ir turtas, esu laiminga, kad mano darbai džiugina žmones. Ačiū tau už tai, mielas mano, geras ir protinges Tėtyte.

Jūratė Bičiūnaitė - Masiulienė

Redakcijos prierašas:

Tikimės, kad istorijoje daugiau niekada nepasikartos tokie laikai, kai menininko nuopelnai savo tautai bus sveriami politinėmis-ideologinėmis, o ne žmogiškumo svarstyklėmis.

SKAUSMAS

Aš mačiau kaip gailiai verkė žemę
Apraudodama sušalusius vaikus
Tarsi šaukė jį, kodėl sūnus, dukrelė
Negalėjo grįžti į namus.
Jai skaudu, kad Sibiro ledynuos
Šala kūnai jai brangių žmonių.
Jai skaudu, juk šitiek metų buvo
girdoma savų žmonių krauju.
Ir atrodo viską atiduotų
Kad bent pusę grįžtu į namus
Savo širdimi, savu kūnu užstotų
Vėja, šalti, ledų ir speigus.
Tarsi klausia, Ach kodėl tais metais
Jūs palikot vienišus namus,
Paskutinių kartą mano kūnų lietę
Nebaigtus palikot darbus, neartus laukus.
Dar tada jūs savo rankom sėjot rugi, kvieti,
Dar tais metais prie krūtinės spaudėte savus
vaikus,
Šiandien jau numirė jaunos širdys
Bando ištirpyti Sibiro ledus.
Žemė jaučiasi kalta, juk ji pati nešiojo žmogų
Iš tévynės varius į jaunus ir senus,
Savimi išreikštai aš nemoku
Koks beširdis buvo tas žmogus.
Nusišluolistyk ašarais motute žeme,
Ir į kovą kelki likusius vaikus
Ir nebūna Lietuvos dangus aptemės
Ir visi prisimena sunkius metus.
Tremtinio klubo narė
32 vid.m.-los dešimtakė
Renata Kiliūtė

TAURUS ŽMOGUS

Buvęs tremtinys Juozas Bajoras (gimė 1905m.) padovanajo "Tremtinio" klubui 1000 rub. ir vieną namo aukštą gržusiu iš Sibiro apsigyventi. Nutarėme apsilankytį jo namuose ir su juo pasikalbėti. Atvykome į Antrosios Birutės Vaškų g. Kiek toliau nuo jos stovėjo gražus dvielė aukštų mūrinis namas, aplinkui baltavo sniegų padengtos medžių šakos. Jéjome pro vartelius ir siauru takeliu nužingsniauvome durų link. Mus įleido jau pagyvenusi moteris Marija Bajorienė. Su sypsena veidė pakvietė į vidų. Mediniai laiptais užlipome į antrą aukštą, kur nedideliaime, jaukiame kambarėlyje sėdėjo du vyriškiai ir šnekučiavosi. Juozas Bajoras pasiūlė mums atsiesti į pradėjo savo ilga pasakojimą, apie metus, praleistus toli nuo tévynės:

-Tais metais mane kelis kartus bandė suimti, tačiau vis pavykdavo išslisti čekistams iš rankų. Tada gyvenau Jiezne. Kai mirė tévas, išvažiavau į Kauną, pas gimines. Ten būdamas sužinojau, kad manės ieško, nusprenžiau grįžti į téviškę. Artimieji patarė man bėgti, bet tokiu atveju galėjo paimiti vaikus. Parvažiavau namo, šviesos nedegiau. Vos spėjau nusiauti vieną batą, iėjė Alytaus čekistai, suėmė ir išsilivedė. Keletą mėnesių prabuvau karcerinėje kameroje, kartu buvo dar apie 300 žmonių. Vėliau iškėlė į vienuolyną. Ten dažnai vogdavo vagonus, todėl susisiekimas buvo nutrauktas. Pastačius sargybą, vagys nurimo. Po kiek lai-

ko kartu su kitomis moterimis atvažiavo mano žmona. Gaila, nespėjau su ja ilgiau pasikalbėti, žiauriau negu gyvulius sumetė į gyvulinius vagonus ir išvezė. Vežė į Šia rė per Latviją, Pečiorą, Velykyje Luky. Vos spėjome atvažiuoti, liepė išlipti. Nedavė nei valgyti, nei gerti, iškart išvarė į darbą. Dirbome miškuose, buvo be galio sunku. Isikinkę vetej arkliai tempė medžius. Išseko jėgos: kritome ir kėlėmės, kėlėmės ir vėl kritome, tačiau niekas į tai nekreipė dėmesio. Fraustis nebuvo kur, užpuolė utėlės, lyg kraugeriai čiulpė paskutinės mūsų jėgas. Praejas kiek laiko atvažiavo pirkliai, kurie tartum vergus pirkо lietuvius, latvius, estus. Rusus nupirkо tik du. Mus pirkо darbu iktuose lagariuose. Laukėme varginančios kelionės gyvuliniai vagonai. Tuo tarpu du russai paprasė, kad leistu atsisveikinti su draugais. Nuėjo ir negrīzo, pabėgo. Vėliau pranešė, kad jokio transporto nėra, teks eiti pėsčiomis. 80 žmonių patraukė geležinkelio apiplyše, alkani, išsekė nuo bado, brido per sniegą, galbūt iškesti padėjo mintis, kad toli toli nuo čia laukia Tévynė, gimtinės kloniai, ežerai, ašarų užtemdytos artimųjų akys, nukreiptos į kelią, kuriuo išėjo tévelis, mamytė, vyras ar žmona. Įjome labai ilgai, kol suradome gyvulių vagoną, Jame ir apsinakvojome. Laužėme sienas, kūrenome ugnį, kad išgyventume iki ryto. Ryte įjome toliau į atrodė, tai kelionėlė nebus galio. Tik visiškai nusilpę, sužvarbę nuo šalčio, pagaliau pasiekėme lagerį. Išbuve tris paras be maisto, tikėjomės gauti bent sužiedėjusios duonos kriausklelę. Tačiau išgirdome tik atsakymą, kad viską suvalgė konvojai. Gavome atsigerti tik šiltos vandens. Ryte davė šio to užvalgyti, laukėme komisijos, kuri turėjo atrinkti tinkamus darbui. Paaiškėjo, kad tokio nėra nei vieno. Visi buvome iškankinti bado, šalčio, suėsti utelių. Nieko nelaukę, išsiuntė į "Ciumo" ligoninę, ten prabuvome mėnesį kol atgaivino, suaugęs vyras svérė mažiau kaip 40 kg. Visą mums skirtą skurdų maistą atidamav "Batavikai", kartu su J.Meigiu kovojo į paskutiniųjų jėgų. Ligoninėje sutikau lietuvių seselę, puikiai supratapu ką jautė jos širdis, matydama savo krašto žmonių išvargius, utelių sugraužtus kūnus, mėlynas, bejausmes rankas ir kupinas nevilties akis. Mėnesį prabuvus ligoninėje, vėl išsiuntė į lagerį. Susitikome su tais pačiais "batavikais", pradėjome su jais kalbėtis, dalinomės tabaku. Po mano lakūniškomis kelnėmis, ant šlaunų buvo pririštas kilogramas tabako, kurį vėliau sunaudojome su "batavikais", visiškai susidraugavome, nereikėjo stovėti eilėse prie cukraus, duonos, kurios gaudavome 600g. Vėliau išvežė į Irkutską, kuri laiką dirbau vėžėju, vežiojau maistą, drabužius, ginklus. Savo akimis mačiau kaip į lagerį buvo vežama žiaurės elnių, avelių mėsa, tačiau valgydavome tiktais košė, visą kitą atiduodavo "batavikams". Jeigu sriuboje būdavo daugiau negu trys žirniai, sriuba skaitėsi labai gera. Irkutsko miškuose kirtom medžius, dirbom prie geležinkelio, taros. Atsimenu, radome miške nežinomus augalus, su šaknimis lyg svogūnai, rovėm ir valgėm. Kartą vienas draugas kartu su augalu išrovė balta, storą kirmėlę, pirmiausia prarijo kirmėlę, po to šaknį. Karta eidami pamatėme duonos riečę, padėtą ant išmatų krūvos, buvome pasiruošę bet kokia kaina ją paimiti, sustojo čekistai ir neleido net pasilenkti. Visiškai suplyšo drabužiai, néjau į dirbą. Kai atėjės viršininkas pradėjo rékti, parodžiau savo skudurus ir pasakiau, kad neturiu kuo apsirengti. Davė rūbus, néjau vis tiek, pasakiau, kad man nepriklauso. Patirkino ir pamatęs, kad laikas baigėsi, nuėmė nuo pečių, šlaunų numerius ir paleido. Daug dar klaidžiojau, dirbau. Į Lietuvą grįžau 1957m.

Atvažiavau pas žmoną į "Ciapajev" kolūkį, kiek laiko ten ir dirbau, gavau atlyginimą. Vėliau kartu su žmona grįžome į senąją bakūzę. Praejas tiek laiko, iš mano atminties neišblėsta tie žmonės, kurie padėjo man sunkią valandą. Vienas iš jų kunigas Nesunskas, émės išgaunačiuoją dalį davinio ir dalinę alkaniesiems. Ne tik maistą jis dalindavo, sudarinėdavo šachmatų, šaškių turnyrą, chorą. Taip jis padėdavo pamirštį, koks sunkus rytojus mūsų laukia.

Užbaigdamas savo pasakojimą aplė gyvenimą, tremtyje, J.Bajoras palinkėjo Sąjūdžiai ir vi-

siems tiems, kurie ēina jo pėdomis, niekada ne-pajausti to, ka jautė tremtiniai, atskirti nuo tévynės. Kartu su vyru Marija Bajorienė palinkéjo: "Vienybės ir jokio keršto!"

Renata Kiliutė ir Rūta Grincevičiutė

SATYRA

Vaiksto Stalinas po kabinetą, nėrsta. Dingo pypkė! Ir šen žiūri, ir ten, bet pypkė tai skradžiai žemę prasmego. Pagaliau, nebėtėkės kant-rybės, išsikviečia Berija.

-Lavrentijau Pavlovičiau, imkis priemonių. Dingo mano pypkė.

-Surasim, Josifai Visarionovičiau! -sutren-kes kulninius užtikrino Berija.

Jam išėjus, Stalinas, besikinsdamas popie-riuose, žiūri - pypkė ant jo darbo stalos, popie-riais užmesta begulianti. Taip apsidžiaugė, kad net Berijai apie radinį pranešti pamiršo.

Po sevaitės į Stalino kabineto duris pasikel-džia Berija.

-Viskas tvarkoj, Josifai Visarionovičiau! Sulaiykta du šimtai kenkėjų. Penkiaskesimt do-lyvavo pypkės pagrobime, simtas penkiaskesimt žinojo apie samokslą, bet nepranešė, kur rei-kia.

BLV. REPRESUOTOJU DĒRESILII

"Tremtinio" klubo iniciatyva bus laidžia-mos knygos apie nekaltais nukentėjusių žmonių likimus.

Prašome visus nukentėjusius, kraštotoりminikus, mokslininkus, kūrybinius darbuotojus ir visus kitus geros valios žmones įsijungti į ši kilnų darbą.

Užrašus, nutraukas, pasakojimus ir kita me-džiaga siūskite adresu: 233000 Kaunas, Donalei-čioč 70B.

Norintiui, kad ju prisiminimai patektu į pirmą knygą, prašome atsiųsti juos iki 1989.02.01.

Klubo taryba

PASVEIKINIMAS

Sumanė kartą Stalinas pasidomėti, kokia tvarka kriminalinių musikaltelių, recidyvistų lageriuose, kaip jie ten persuklėjami.

Lagerio administracija, aušinojusi pie tokio aukšto svečio atvykimą, išrikiau lagerio aikštėje visus savo "aukletinius" ir laukia. Pagaliau pro vartus įžengia Stalinas su palyda:

-Sveiki, vagys, prievertautojai, žmogžudžiai!

-Sveikas, mūsų tėve, vade ir mokytojai! - darniu chorū atsakė kaliniai.

Balys Dovidavičius

FANTAI KALTINA

V.I.Leninas: skirtingai nuo kapitalistinių šalių, kurios leidžia į apyvartą tokius daiktus, kaip degtinę ir kitokius nuodus, mes to neleisime, nes kad ir kaip tai būtų naudinga prekybai, jie nuves mus atgal į kapitalizmą, o ne pirmyn į komunizmą".

(Leninas V. Raštai, V., t.8)

1985 m. gegužės 7 d. TSKP CK Nutarimas: "Dėl priemonių girtavimui ir alkoholizmui išvaikti": "...būtina TSRS ekonominio ir socia- liinėvystymo planuose numatyti nuo 1986 metų kasmet mažinti degtinės ir likerių bei degti-nės gaminių gamybą, o iki 1988 m. visiškai nutrauktis vaisių ir uogų vynų gamybą".

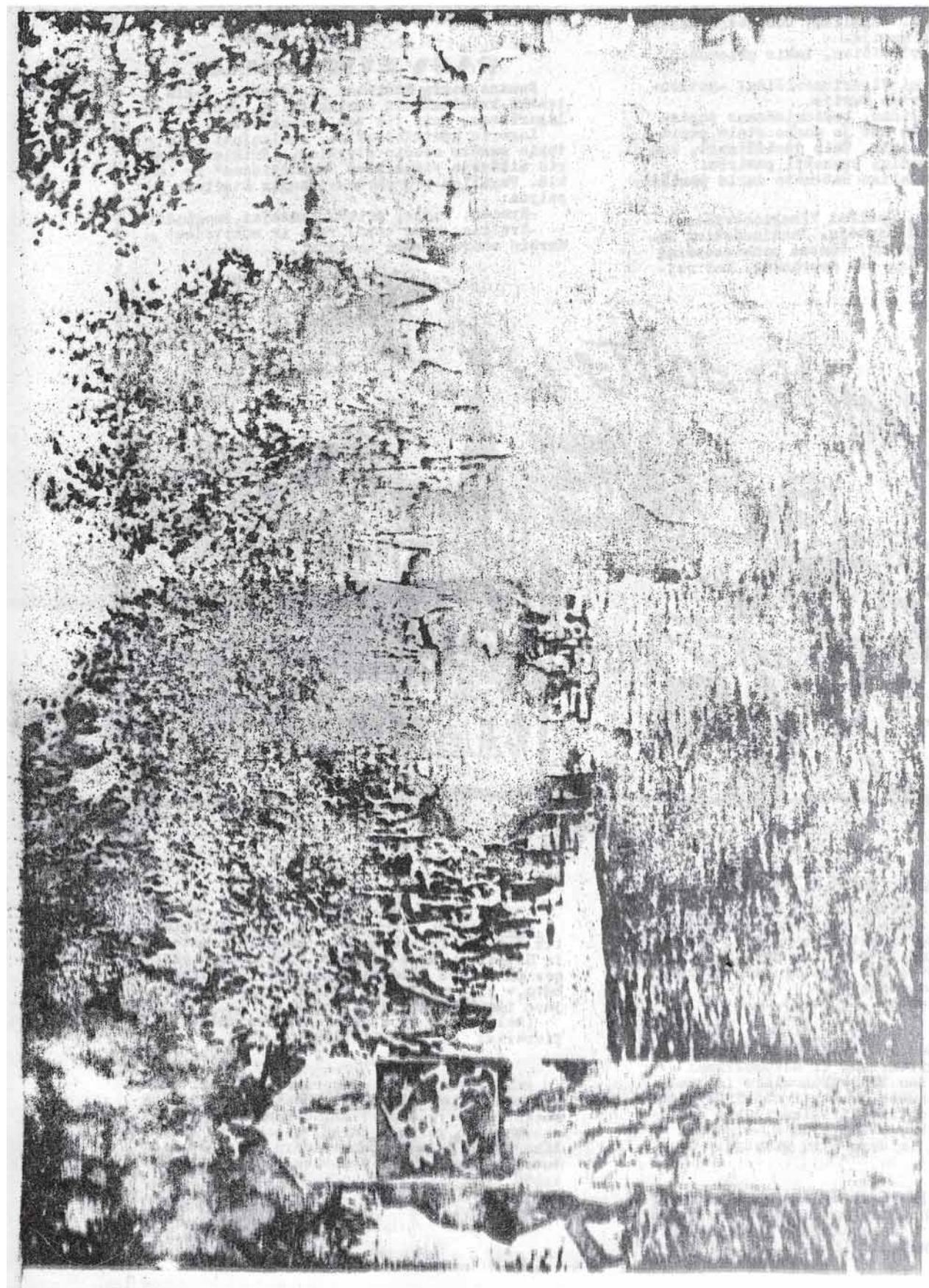
Сталин И.В. XIV съезд ВКП(б), декабрь 1925г.. "Либо мы введем продажу волки, либо нам придётся идти в кабалу к капиталистам". ("Социалистическая индустрия", № 12, 1988 г.).

A.Hitleris: "Jolių skiepu, jokios higienos, tik degtinė ir tabakas!" - paskelbė kita kartą Hitleris, savo bendramas aiškinandamas okupacijos politikos Rytuose principus. -"Geriausiei būtų, - išisvajojo jis 1942 metų pavasarį, - juos išmokyti gesty kalbos".

(Melnikovas D., Ciornaja L. Musikaltelių fiureris. V., "Mintis", 1988, p.231).

TSRS Valstybinių agropramoninių komiteto pri-mininkas V. Murachovskis 1988.IX.12 d.: "TSRS Ministrų Tarybos pasitarime pasiūlyta padidinti alkoholinių gėrimų gamybą, o Lietuvos respublikai įpareigota pagaminti virš planų 14 mln. butelių degtinės ir 2 min. butelių prastos ko-kybės vynų".

Danguolė Austinskienė

1940 METAIS RAUDONOJI ARMIIJA PERZENGIA
LIETUVOS VALSTYBINE, SIFNA,

ISZORIJA PRABYLA

Nėra nei blogos, nei geros istorijos,
paprastiausiai yra tik istorija

Jurijus Bondarevas

Kaunas, Elta, Lietuvos užsienio reikalų ministras Urbėlys iš Maskvos birželio 15 d. apie 14 val. atsiuntė tokia telegrama: "Sovietų Sąjungos liudies komisarų tarybos pirmiškias ir užsienio reikalų komisaras Molotovas įteikė tokius reikalavimus: 1) Sovietų Sąjungos kariuomenė birželio 15 d. 3 val. popietė pereis Lietuvos sieną šiosse vietose - Eišiškiuose, Druskininkuose, Gudagojo stotyje, Druskininkeliuose, Dūkštėje ir Pabradėje; 2) atskiro Lietuvos sieną perėjusios Sovietų Sąjungos kariuomenės dalys išengs į Vilnių, Kauną, Raseinius, Panevėžį ir Šiaulius; 3) kiti Sovietų Sąjungos kariuomenės dalij išskirstymo punktai bus nustatyti susitarus iš Sovietų Sąjungos pusės generalui Pavlovui ir iš Lietuvos pusės - generalui Vitkauskui; 4) generolas Pavlovas su generalu Vitkauskusu susitiks Gudagojo stotyje birželio 15 d. 8 val. vakare; nepageidaujamiems nesusipratimams ir konfliktams išvengti etuvos valdžios organai tuo įsako kariuomenę ir gyventojams netrukdyti Sovietų Sąjungos kariuomenės judėjimė Lietuvos teritorijoje."

Kaunas. Elta. Visų Lietuvos Respublikos piliečių ir gyventoju žiniai.

Šiu metų birželio 14 d. 23 val. (mūsų laiku) Sovietų Sąjungos liudies komisarų tarybos pirmiškias ir užsienio reikalų komisaras Molotovas įteikė Lietuvos užsienio reikalų ministeriui Urbėnai Maskvoje ultimatumą, kurie buvo reikšmuojama iki birželio 15 d. 10 val. ryto (Maskvos laiku) įvykdysti šiuos tris reikalavimus:

1) Kad tuoju būtu atiduoti teismui vienau reikalų ministeris Skučas ir valstybės saugumo departamento direktorius Povilaitis, kaip tiesioginiai kaltininkai provokacinių veiksmų prieš Sovietų igulą Lietuveje.

2) Kad tuoju būtu suformuota Lietuvos vyriausybė, kuri sugebėtų ir būtų pasiryžusi laiduoti garbingą Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpinės pagalbos sutarties įgyvendinimą ir ryžtingai sutramdyti sutarties priešus.

3) Kad tuoju būtu laiduotas laisvas praleidimas į Lietuvos teritoriją Sovietų kariuomenės dalinių jiems išskirstytų svarbiausių Lietuvos centrinos teisme kiekje, kurie pa-

ktu, kad būtu laiduotos Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpinės pagalbos sutarties vykdymas ir užkirsti prorekacinių veiksmų, nukreipti prieš Sovietų igulą Lietuveje.

Sovietų Sąjungos vyriausybė šiu reikalavimų įvykdymą laiko ta elementarinė salyga, be kurios negalima pasiekti to, kad Sovietų Sąjungos ir Lietuvos savitarpinės pagalbos sutarties būtų vykdoma garbingai ir sažiningai.

Sovietų Sąjungos vyriausybės atsakymo iki birželio 15 d. 10 val. ryto. Negavimas Lietuvos vyriausybės atsakymo iki to termino bus vertinamas kaip atsisakymas nurodytų Sovietų Sąjungos reikalavimų.

Gavusi žinias apie šį ultimatumą, Lietuvos vyriausybė tuoju susirinko posėdžio, kuriam pirmyninkavo pats Respublikos Prezidentas. Tame posėdyje buvo mutarta visu Sovietų Sąjungos vyriausybės reikalavimas priimti ir apie tai ją per ministeriją Urbėjį Maskvoje nurodytu laiku pateikinti. Ministerio pirmiškių Merkio vadovaujama vyriausybė tuoju atsistatydino. Nauja vyriausybė sudaryti Respublikos Prezidentas pavedė generalui Raštikui. Generolas Raštikis tuoju ėmėsi vyriausybės sudarymo darbe. Taip pat Maskvoje mūsų ministerijai Sovietų Sąjungos liudies komisarų tarybos pirmiškias ir užsienio reikalų Komisaras Meletov pareiškė, kad Raštikis Sovietų Sąjungos vyriausybės nepratenkinė ir kad dėl premjero ir kitų

vyriausybės narių reikia su Sovietų Sąjungos vyriausybė susiburti.

Greitai po to ministeris Urbėlys telefonu pranešė, kad Sovietų Sąjungos kariuomenės dalinių Šiandien, birželio 15 d. 14 val. nurodytose vietoje peržengs Lietuvos Respublikos sieną ir vyks į nurodytus svarbesnius Lietuvos centrus. Apie tai vėliau buvo pranešta atviro telegrama, kuri yra paducta skyrimi Eltos biulete.

Lietuvos vyriausybė, visu rūptumu ivertindama šitaip susidėjusią situaciją, tuoju davė per savo organus įsakymus bei nurodymus, kad etvystantį į Lietuvą Sovietų Sąjungos kariuomenė būtų sutikti taip, kaip to prašo Sovietų Sąjungos vyriausybės.

I Kauna specialiu lėktuvu iš Maskvos atskruoda aukštai Sovietų Sąjungos vyriausybės atstovai, su kuriais mūsų vyriausybė tikiši draugingai susitarti dėl visų klausimų, iškilusiu rysium su nauja situacija.

Lietuvos Respublikos piliečiai ir visi mūsų krašto gyventojai yra prašomi laikytis tuo rūpiausiai, eiti savo kasdieninės paraišgas iš dirbtų savo kasdieninius darbus. Šiuo momentu svarbiausias dalykas yra išsaugoti krašto rūpti, tvarą ir darbo drausmę.

(žr. "Lietuvos Žinios" - speciali leidinė 1940 m. birželio mėn. 15 d.)

STALINIZMO AUKOS

... Tokiu pat kiauruamu, kaip ir Raitinių miškelyje, lietuvių buvo knankinti ir Sedos valsčiuje, RUPINIU kaimo laukose. Čia vietas komunistai, padedami raudonarmiečių, neuprastai žiauriai knakino ir žudė lietuvius. Lydausiu Sedos raudoniečių teroristai buvo trys breliai Bužiai. Knakinių kaimo laukose neuprastai žiauriai buvo sukninkinta 14 lietuvių (Jėnos Baranuskas, Kazys Bratas, Valerijonas Butė, Antaninas Budrienis), Juozas Buta, Antanas Sibutis, Andrius Klauda, Stepas Lukočius, Jodvygas Lukočius, Antanas Mikailapkas, Stasys Petrasuskas, Baugas Rukis, Vincas Slušys ir Justinas Šteinikas).

Visų sukninkintų kūnai buvo smarkiai sužaločti ir žmisketi. Pavysdiniui, Antanui Butriškėi buvo nupjauta krūtis, išlupta akis ir išilgai perkelta galva.

Zicurių komunistai eligėsi ir Mažeikiuose. 1941 m. birželio 24 d. apie 18-19 val. į Mažeikius su 18 sunkvežimių sugrižę karos diena į šia pabėgo čekistai ir vietos komunistai.

... Ta dieną buvo nužudyti trys lietuvių: Mažeikių viešosios valstybinės bibliotekos vedėja Joana Sirvinškienė-Grusdaitė, kepėjas Ignas Tinteris ir jo žmona - prekybininkė Marcelė Dargytė-Tinterienė.

Traukdamiesi iš Mažeikių, čekistai aštuniose mažinėse išsiuvinė kelionės kmonių. Pavažiavę apie 7 km nuo Mažeikių, Viečinių valsčiuje, Krauklio kaimo paniškės slėnyje, vadine moje Pauliankoje, liepė 18 mažinės lipti keturiems vyrams. Išiliupius pradėjus nužudyti iš mažinų. Nušovė Borbu Baranovičių ir Aleksandru Mickevičių, Broniu Gerpą smarkiai sužeidę ir jis nušliaužęs į krumus, ryt dieną, bevežiamas į ligoninę, mirė. Ketvirtajam pasiseku nuo iji bežaudantį pasprūti iš vidaus. Bolševikai šešę maželikiestinį darbininkų buvo išvežę į Mėpojų darbams. Karo pradžioje, padėjus miestą bombarduoti ir keli kuriems jo pastatams degti, bolševikai apie 200 darbininkų sugrūdo į vieną rūsių. Namai, po kuriuose buvo šios rūsys, pradėjus degti, darbininkai prašejo išleisti. Tačiau jie nebuvò išleisti. Stipresniems pradėjus degti, rūsyje esantieji buvo aplaistytai žibalu ir padegti. Tuo būdu žuvo daugiau kaip vienančių maželikiškių darbininkų.

Smirkiai stalinistai siautėjo ir Zarasuose. Ūkinis jie 1941 m. birželio 24-25 d. nužudė 12 žmonių (plk. lith. Ignas Pašili, Jonė Petniūnė, Povilė Gabruševičiūtė, Vaclovas Maskoliūnas, Ejuardas Algirdas Žakalė, Jonė Paukštė, Prana Vaitonė, Juozas Gume-

liauską, Markelių, Kostą Mickį, kun. Stasią Baltimą ir vieną neatpažintą), kai kuriuos sužidė, sudegino 239 gyvenamosių trobesius ir daug kitokių pastatų.

Rokiškyje žydai su komunistais taip pat žiauriai siautėjo ir nukankino šiuos lietuvius: Antaną Bražį, Antaną Černiauską, Petrą Raukštą, Vytautą Černiauską, Petrą Raukštą, Vytautą Šapkauską ir kūn. Benediktą Šveikauską. 1941 m. birželio 26 d., apie 15 val. i Rokiškio altariastu kūn. B. Šveikausko butą atėjo NKVD tarnautoja Kokubonaitė su dvieju komunistais, išsivedė kūnigą iš NKVD būstine ir jia iš nukankino.

.../Bražiūnas Kazys, 20 m. amžiaus ūkininkaitis, gyv. Juedonių kaime, birželio 25 d. iš savo namų keliaus Kamajų link ir vežė miške esaatiams partizanams Šovinius. Jis prisivijo nuo vokiečių kariuomenės bėgę Švedas vietas komunista, kuris Bražiūnam kaipt partizaną sulaikė, ir su savim varėsi, visą laiką mušdami. Bražiūnui tuo mušimo toliau nebegalint eiti, jis Kalvių kaimo laukuose prie vieškelio gribraigė.

trys boliai Meliūnai (Kazys, Antanas ir Jonas), Muralas Vladas ir Prėckys Pranas, birželio 25 d. iš Kamajų miestelį grūžiusi ginkluotą žydų komunistų ir milicininkų buvo nušauti.

Vaštakas Albimas, 17 m. amžiaus, Vaštakų kaimo ūkininkaitis, birželio 23 d. prie savo tévo namų bei atokios priežasties buvo nušautas iš Kamajų atvykusiu ginkluotu žydų ir komunistu.

1941 m. birželio 26 d. Panevėžyje raudonosios armijos štabo būstines rūsyje, Vasario 16 d. ir Margio gatvių kampe, čekistų buvo nušankinti trys Panėvėžio apskrities ligoninės gydytojai chirurgai: Panėvėžio apskrities ligoninės direktorius ats. plk. Juozas Žemulys, tos ligoninės chirurgai Antanas Gudonis ir Stasys Mačiulis. Be to, ta pat diena ir tame pat rūsyje drauge su minėtais gydytojais buvo nušankinti šie panevėžiečiai: Antanas Cibinskas, Zinaida Kanavičienė, Kazys Šlektys ir Vilnius Vaivilia. Visi septyni nužudytieji prieš nužydymą buvo tardomi ir labai žiauriai kankinti. Lavonai emarkiai sudarstyti.

(Nr. placių "Ateitis" 1943 m. rugpjūčio 21 d.
Nr. 219 str. "Lydu žiaurumai Lietuvos")

NUKANKINTI KUNIGAI

Šveikauskas Benediktas, gimės 1884 m. Rokiškio altariasta. Ramus senyvas žmogelis. Visai nuo gyvenimo pasitraukęs. Jis buvo pirmasis karos temenos vietas stalinistų pagriebtas ir žiauriai kankintas.

Kacevičius Povilas, Joniškio gimnazijos kepenjas, gim. 1908 m. Stalinistų invazijos metu viравė Jonišky. Karui prasidėjus slaptėsi. Taip buvo pastebėtas viene komunista, Jančiė mokytojo. Tas minėtas kylaigė nurodė bėgantiesiems raudonarmiečiams. Pastarieji paėmė kūniga nusivežę iš miško netoli Kriukų miestelio ir ten nušaudė.

Dambrauskas Vaclovas, Kuršėnų klebonas, gim. 1879 m. Labai žisurui būdu nužydėtas.

Navickas Jonas, Viškonių klebonas, gim. 1864 m. Vėgėlė Balys, Veprių kleb., gim. 1880 m.

Vitkevičius Pranas, Skorulių kleb., gim. 1877 m. Stankevičius (Vilniaus krašto kunigas). Kun., gėlė, Vitkevičius ir Stankevičius buvo nušaudyti Skoruliuose. Nes tuo laiku, kai jūs užklupo Skoruliuose, jie buvo kartu. Sušaudymo pretekstas, neva kažkas žovės iš bažnyčios bokšto.

Patrika Jonas, buvęs Marijampolės gimn. kapellionas. Gim. 1883 m. Paskutiniu laiku vikaravė Jankeliškiuose.

Dabrilas Justinas, Dr. Vilkaviškio seminarijos prof. Gim. 1905 m.

Balsys Vaclovas, Lankeliškių kleb. gim. 1905 m. Kun. Patrika, Dabrilai ir Balsys buva nužudyti apie 10 valandą birželio 22 d. Rudavonės miškelyje. Visi trys žveriškius būdu kankinti.

Juknevičius Andrius (1882.VI.2-1941.VI.24), Merkinės klebonas ir dekanas. Keletą dienų priėjo karas pradžia atvykęs i Kaišiadorių vyskupijos kurių atsitiktinai liko čia pavaduoti išvykus iš tos klebonų. Trečią karą veiksmų dieną vakare, sovietams apšaudžius iš artilerijos padublikų katedros bokštą, staiga prasidėjo civilinių gyventojų tardymai, kas saudė i bokštą. Dekanas drauge su vikaru ir kitais klebonijos asmenimis buvo surastas šalia klebonijos esančioje slėptuvėje ir, net nedavus jiems apsirengti, nuvestas į karą komendantūrą. Kunigų slėpimo vieta nurodė vienos komunistai, kurių vienos keliolika minučių prieš suėmimą buvo užėjęs "pasikalbėti" pas vikarą. Kaip paaikšėjo iš kitų drauge suimičiu su jais asmenų, tardant buvo spiriama įvairiai būdais prisipažinti, kas šaudė į ju kariuomenės dalinius iš katedros bokšto (nors čia niekas nebuvó paleidės né vieno švito) ir kas šaudė į juos prie stoties. Įvairiai buvo grąsinama ir gąsdinama, tačiau jokios kaltės nesurasta. Po įvairių grąsinimų apie 24 val. dviejų kareivių dekanas buvo išvestas į karą komendantūros nežinoma kryptimi. Tik po penkių dienų, užėjus vokiečių armijai, buvo surastas jo lavonas apie 2 km nuo Kaišiadorių miestelio miške. Rasti peres kulpikų sužalojimai; he te, vaidas buvo apipiltas benzīnu ir padegtas, kad sunkiai būtų atpažinti lavonas, nes neteliess buvo taip pat kelių sovietų karių lavonai. Tas pats likimas laukė ir vikaro; jis taip pat buvo nuvestas kita kryptimi į mišką sušaudytas, tačiau šiam laimingai pavyko mirties išvengti.

Tutinas Jonas (1897.VIII.1-1941.VI.27), Palomenės klebonas. Did. karą metu buvęs rusų kariuomenės dalyvis ir dmyvaves kautynėse net ties Trapezundu, Turkijoje. Kuklus ir neskam nieko blago nepadars, net nemanė, kad kas nors galėtų jam linkėti iš nors blago, todėl, dar artimųjų patartas, ramiai karą veiksmų metu sėdėjo savo namuose. Vokiečių armijos spaudžiamai bolševikai netvarkingai traukėsi pro Palomenė Neries link. Ikižiojo samyšio metu vienos stalinistai panoro parodyti dar savo galia, padarytiterorizmo akty. Dėl to, dviejų stalinistų lydinių, sovietų kariai tuoju atėjo į kleboniją, kur ir surado kleboną drauge su kitais bažn. tarnais. Visiems buvo įsakyta eiti drauge su kareiviams. Keliems, ju tarpe ir klebonui, pavyko kiek nasislėpti nuo bolševikų akių; vieni nubėgo liau, o klebonas nubėgo už savo pirties rąsų gulė prievoje. Stalinistai visų pirmą sušaudė kie me vargoninką su žmona, o vėliau pradėjo ieškoti kitų pasislėpusiųjų. Suradę kleboną prie pirties, peršovė galvą ir keliais durklų smūgiais subadė krūting. Atėjus vokiečių kariuomenės, parapijiečiai rado savo klebono lavoną prie pirties gulintį su perverta ant krūtinės uždėta ranka ir baisiai visa sužalotą. Taip žuvo tas, kuris neskam nieko nebuvó padares blago. Tai buvo taurus listuvis ir kunigas. Jis lenkų administracijos organų persekiojamas už listuviškumą buvo ištremtas į Vilniaus krašto ir turėjo apliekti Vilniaus lietuvius, pareidamas dirbtį į Kaišiadorių vyskupiją.

Baltas Valentas (1905.V.5-1941.VI.27), Pusnės klebonas. Jaunas bei energingas klebonas jau bai- gė pats savo rankomis tvarkyti Pusnės bažnyčios ir Sventoriaus remonto darbus, kai stalinistų ranka nutraukė jo gyvybės siūlą. Besitraukiant sovietų armijai, metės darbus drauge su broliu išsišakė nuo balsių slėptuveje ir laukė pradžiant karą balsybėms, tačiau nedora akis net iš vieškelio pastebėjo slėptuvę. Tuoju buvo pulta ant beginkilių žmonių ir visi tapo žiauraus teroro aukomis. Visi buvo slėptuvėje buvo stalinistų kareivių žiauriai sušaudyti.

Lajauskas Matas (1872-1941.VI.28), Malėtų klebonas ir dekanas. Žiaurieji stalinistai reikalingi buvo ir šio jau gulinčio lovoje bei sergančio kunigo senelio gyvybės. Vėlų vakarą įsibrovė į kleboniją pradėjo joje šeimininkauti. Įsibrovė į sergančio kunigo miegamajį, reikalojo pranešti, kur randasi jaunasis kunigas vikaras. Tačiau to niekas esančių klebonijoje nežinojo, nes šis buvo pasislėptas. Tada pareikalavo keltis į lovos ligoninių ir vykti su jais. Įsisidinę į sunkvežimį nusivežę. Po kelių dienų buvo

surastas apie 3 km nuo Malėtų miestelio dekanė lavonas, žiauriai įgrūstas į purvyną baloje. Ir ligonis turėjo atsiimti savo dalią, nes, matyt ir jis jiems buvo "pavojinas".

Baugėla Jonas (1909.II.21-1941.VI.28), Stirnių klebonas. Jau visai besitraukiai belševikai grįžo į Stirnes atgal, nes prisiminė, kad čia dar esas kunigas. Sugrįžę tuoju magriebė klebeną ir sušaudė.

Kunigas A. Miliūnas
(Lietuvos archyvai, t.1)

LENTELĖ 1

Jėbraminių geografija

Stotis, i kuria tremtiniai vežami	Vago- Išvež- nu skai- čius	Išvež- tuju skai- čius	Važta- kraštas	Raščio Nr.
Lokoti	VI-15	35	1225 Altajus	119148
Kulunda	VI-17	75	2625 Altajus	119154
Bijsk	VI-18	70	2450 Altajus	118548
	VI-18	71	2485 Altajus	119159
	VI-19	71	2425 Altajus	119163
	VI-19	55	1925 Altajus	119161
Uaraul	VI-17	59	2065 Altajus	119157
Začajnovo	VI-15	5	175 Altajus	119149
Novosibirsk	VI-20	86	3010 Sibiras	119164
	VI-21	73	2555 Sibiras	119165 ²
Medvežja	VI-21	43	1505 Karelo-	119165 ²
Gora	VI-21	24	840 Fin	119167
Starobelsk	VI-15	25	875 Ukraina	119150
	VI-19	61	2135 "	119162
	VI-21	59	2065 "	119166
Makat	VI-21	29	1015 Kazachs-	119165 ²
Orenburg			tan	
Babinino	VI-16	13	435 "	119153
Minsis(Zap.)	VI-18	5	175 Gudija	119149
Orša	VI-22	12	420 Gudija	119172
Iš viso		871	30485 Traukinių	1

Tuo pačiu numeriu (11965) yra pažymėti trys traukiniai i tris skirtinges Sovietų Sąjungos vietoves: i Medvežią gorą, Karelijoje, Sovietų aneksuotoje Suomijos teritorijoje, i Novosibirską Obup, ir i Makat Orenburgą, Kazachstaną, pietų rytinėje Sovietų Sąjungos srityje. Kodėl tie traukiniai pažymėti vienu numeriu, nė papravyko sužinoti.

B.D.

LENTELĖ 2

Tautos genocidas

Pirmoji sovietinė okupacija 1940.VI.15-1941.VI.22

1. Repatriantai i Vokietiją 1940 metų rudenį ir žiemą	60.000
2. Vadovaujančių asmenų suėmimas 1940 metais liepos 11-14 d.d. ir 18-19 d.	2.000
3. Lietuvos karių areštai ir įkalinimas Gulago Norislke ir kitose koncentracijos stovyklose	6.500
4. Kalinių likvidavimas 1940-1941	9.500
5. Pirmasis masinis ūsimų išvežimas į Gulagą 1941.VI.14-17 dd.	34.260
6. Aktyviųjų lietuvių žudynės prieš pat karą	1.600
7. Kovotojai, kritę sukilime 1941. VI.22-29	2.000
8. Žydų tautybės asmenys ir dalis ūsių pasitraukusių su frontu Sovietų Sąjungą VI.22-29	20.000

Nacių okupacija 1941.VI.26 - 1944 rudoje

9. Sungailinti pyliavos boiketave ūkininkai, prievara išgabenti darbininkai ir kites sporadiškų egzekucijų aukos	45.000
10. Nacių holokausto aukos	165.000
11. Gyventojai, pasitraukę į Vakarus ir į Vokietiją	120.000

Antroji sovietinė okupacija nuo 1944m.rudens

12. Trys masiniai išvežimai į Gulagą: 1945.VIII,VIII,IX; 1946.II ir 1947.XI,XII	120.000
13. Individualiai areštuojei ir išgabenti 1944-1948 metais	48.000
14. Repatrijuotieji į Lenkiją 1944-1948	140.000
15. Masinė ūkininkų deportacija 1948.V.22d.	105.000
16. Masinė miestiečių deportacija 1949.III.24	120.000
17. 1950m. kovo-balandžio mėn. deportacija	41.800
18. 1951,1952 ir 1953 metų deportacija	21.000
19. 1948-1953 metais individualiai areštuojei ir deportuoti	25.000
20. Ūvusieji partizanų kovose 1944-1954 m.	36.000

Antrojo pasaulinio karo ir pokario 1940-1959 metais Lietuva iš viso buvo netekusi gyventojų 1.122.660

Lituaniros tyrimo ir studijų centras 1988m.
aut. Adolfas Damušis.

S.D.

Buv. Liudies Seimo narių susirinkimo Kaune

REZOLIUCIJA

1942 m. rugpjūčio mėn. 30 d. susirinkę Kaune, mes, buvę Lietuvos vyriausybės ir buv. Liudies Seimo nariai, viešai pareiškame:

1. SMURTU sulaužydama duotus Lietuvos Respublikai iškilmings pasižadėjimus visokioms aplinkybėmis gerbti Lietuvos "suverenum" bei teritorinį integralumą ir neliečiamybę" (1926m. sutartis tarp Lietuvos Respublikos ir Socialistinių Tarybų Respublikų Sąjungos, 2 str.), 1940 m. birželio mėn. 15 d. Sovietų Sąjungos valdžia militariškai okupavo Lietuvą.

2. Maskvos ultimatumu sudaryta Lietuvos vyriausybė, kuriai iš pradžios BUVO PAŽADĖTA gerbti Lietuvos nepriklausomybę, vėliau, Maskvai verčiant, buvo REORGANIZUOTĀ BE e Ministerio Pirmininko pareigas Prof. V. Krėvės-Mickevičiaus ZINIOS IR PRITARIMO, patikrinant daugumą komunistus, su M. Gedvilu prieky, tikslu padaryti ja visišku Maskvos įrankiu.

3. Taip reorganizuotai vyriausybei, Maskvos vyriausybė išsakė pravesti rinkimus į Liudies Seimą, kad šis vėliau paprašytų įjungti Lietuvos Respubliką į Sovietų Sąjungą.

4. Liudies Seimais NEŠRIEKĖ Lietuvos tautos VALIOS, nes: a) Liudies Seimo sudėtis buvo iš ANKSTO nustatyta komunistų partijos, DIRIGUOJANT Maskvos atstovui G. Dekanozovui ir Sovietų Sąjungos Pasiuntiniui Lietuvuje N. G. Pozdniakovui, kandidatus tegalėjo statyti tik "Lietuvos Darbo Sąjunga" komunistų partijos ekspozitūra, ir kandidatų tebuvo išstačiai TIEK, KIEK buvo nustatyta iš viso Liudies Seimo narių, b) kadangi iš anksto buvo nustatyta atstovų sudėtis, tai, kad PADIDINTU įspūdį buvo paskelbta, kad už kandidatų sarašą į Liudies Seimą balsoavo 95,51%, turinčių teisę balsuoti. O IŠ TIKRUJY, kaip patvirtina Liudies Seimo rinkinių komisių nariai, o taip pat kaip rodo būv. LTSP Liudies Komisary Tarybos pirmininko M. Gedvilio ir būv. LTSP Aukščiausios Tarybos Prezidiumo pirmininko J. Paleckio padaryti uždaruoose posėdiuose pareiškimal, TEBUVO PADUOTA TIK 15-18 galiojančių balsavimo kortelių, c) visa eilė atstovų, kurie nepriklausė komunistų partijai,

grasiniuose buvo PRIVERSTI būti atstovais ir balsuoti už prisijungimą prie Sovietų Sajungos, d) balsuojant už prisijungimą prie Sovietų Sajungos, atstovų balsai NEBUVO SKAITOMI ir kartu su atstovais balsavo sėdėjė jų tarpe PASALINIAI asmenys.

5. Prieš ši smurtą pė vienas Liaudies Seimo narys NEGALĖJÖ PAREIKSTI PROTESTO, nes toks protestas esančios salygomis buvo surištas su PAVOJUMI GYVYBĖLI. Maskvos įgaliotinis G. Dekanozovas ir SSSR pasiuntinės nariai Liaudies Seimo atstovams, pareiškusiems nusistatyma, kad per Liaudies Seimo posėdį nebalsuosime už prisijungimą prie Sovietų Sajungos, atvirai GRASĘ JIEMS ir ju šeimomis.

6. MES VIESAI PAREIŠKIAME SAVO PROTESTĄ PRIEŠ SMURTO IR FALSIFIKACIJOS PRIEMONES, KURIOS BUVO PAVARTOTOS PRIEŠ LIETUVOS RESPUBLIKĄ IR LIETUVIŲ TAUTA, BOLSĒVIKŲ VALDŽIOS TIEK RENKANT LIAUDIES SEIMĄ, TIEK JAM VEIKIANT. NEI MES, NEI KITI LIAUDIES SEIMO NARIAI, DĖL AUKŠČIAU SUMINĘTŲ APLINKYBIŲ, NEGALĖJOME ISREIKSTI IR NEISREISKEME LIETUVIŲ TAUTOS VALIOS PRISIJUNGTI PRIE SOVIETŲ SAJUNGOS.

7. Pats Liaudies Seimas savo 1940m. liepos mėn. 21 d. deklaracijoje yra pasakęs: "Dabar liaudis, galinėsios Raudonosios Armijos PADE-DAMA, nuvertė smetoniškų pavergėjų jungą ir išteigė savo valstybėje tarybų valdžią..." jei Lietuvos liaudis galėjo savo žalyje išteigti vienintelę teisingą valstybę santvarka, - sovietinę santvarką, TAI VISA TAT YRA TIK SOVIETŲ SAJUNGOS DEKA", tuo būdu pats konstituodamas Raudonosios Armijos įtaką jo ir kitų valdžios organų sprendimams.

Kaunas, 1942m. rugpjūčio mėn. 30d.

Prof. V. Krėvė-Mickevičius. Šių Liaudies Vyriausybės ministerio pirmmininko pareigas ir užsienių reikalų ministeris.

Jurgis Glušauskas. Buv. LSR Socialinio aprūpinimo ir miškų pramonės liaudies komisaras.

Buv. Liaudies Seimo nariai: Dr. A. Garmus, L. Dovydėnas, agr. Pr. Mickus, H. Kačinskas, R. Juknevičius, V. Biržietis, St. Vaineikienė, P. Milančiutė.

("Karys", Nr. 37 (1146) Vilnius, 1942m. rugsėjo 5d.)

BOLSĒVIKŲ KLASTU, DEMOSKAVIMAS

1942 m. rugpjūčio 30 diena lietuvių tautos istorijai liks reikšminga ir svarbi, nes ją buvo viešai ir su tinkamais argumentais demaskuotas tas nežmoniškas smurtas ir klastos, kurias Tarybų Socialistinių Respublikų Sajungos vyriausybė panauðojo, kad Neprirklausoma Lietuvos Respublikos prievara prisijungtu prie Tarybų Socialistinių Respublikų Sajungos. Savo laisvu noru ir savo iniciatyva susirinkę į tautos šventovę - Karo Muziejuje buvę Liaudies Vyriausybės ir Liaudies Seimo nariai atskleidė analiz laikais bolševikų taip griežtai slėptą tiesą apie tas tragiksges lietuvių tautai 1940 m. liepos mén. dienas. Siems asmenims kaip tik teko būti prieš jų pačių valią ir norą iutraukiems į tų nelemtų įvykių sūkuri, teko susitikti ir aiškintis su aukštalaisiais TSRS pareigūnais ir vėliau, kaip vadinaojo Liaudies Seimo atstovams, dalyvauti Liaudies Seimo posėdžiuose. Jiems tiesiogiai teko susidurti su visu bolševikiniu smurtu, teroru, baisiais grasinimais ir klastomis, jiems teko pamatyti visus su maniai maskuoto bolševikinio imperializmo užklūsius ir patirti, koki vaidmenį ten suvaidino klasenus Maskvos įrankis - Lietuvos komunistų partija.

Buv. Liaudies Vyriausybės ir Liaudies Seimo narių susirinkimas Karo Muziejaus Didž. salėj buvo pradėtas 14 val. Jame dalyvavo éjes Liaudies Vyriausybės ministerio pirmmininko pareigas tuo metinis užsienių reikalų ministeris prof. V. Krėvė-Mickevičius ir buv. Liaudies Seimo nariai, prof. dr. A. Garmus, agr. Pr. Mickus, L. Dovydėnas, H. Kačinskas, R. Juknevičius, St. Vaineikienė, V. Biržietis, P. Milančiutė ir buv. Socialinio aprūpiuimo, o vėliau Miškų pramonės liaudies komisaras Jurgis

Glušauskas. I tą posėdį atsilankė nemaža lietuvių visuomenės veikėjų, mokslo, meno ir spaudos atstovų ir šiaip gausūs būriai visuomenės.

Buv. Liaudies Seimo narių susirinkima pradėjo ir jam pirmmininkavo šiam susirinkimui kviesti sudarytos komisijos pirmmininkas prof. Dr. A. Garmus, kuris pasakė tokią atidaramą kalbą:

Gerbiajmeji šio susirinkimo dalyviai! Šiandien šioje lietuvių tautos šventovėje savo laisvu noru ir savo iniciatyva susirinkome mes, buvę Liaudies vyriausybės ir buvę Liaudies Seimo nariai, tam, kad atskleistume tiesą apie tą bolševizmo tiraniją, kuri Lietuvoje reiškėsi vos vienerius metus, tai yra nuo 1940m. birželio 15 d. ligi 1941 birželio 22 d. Per tuos vienius bolševikų valdymo metus mūsų tévynėi ir lietuvių tautai teko išgyventi daug liūdnų, šiurpių ir tragiskų valandų. Vos spėjė ižengti į Lietuvą, bolševikai tuoju suklastojo lietuvių tautos valią ir fizinių bei moralinių terorū įvykdę Liaudies Seimo rinkimus, jégos ir grasinimais prieš to seimo svarbesnius narius - lietuvių inteligentus, išgavo Liaudies Seimo neva geravališką pritarimą įjungti Lietuvą į Tarybų Socialistinių Respublikų Sajungą. Aš visų čia esančių buvusių Lietuvos vyriausybės ir buvusių Liaudies Seimo narių vardu kategoriskai pabrėžiu ir tvirtinu, kad toji Liaudies Seimo 1940 m. liepos 21 d. deklaracija, kuria Lietuva įjungiamasi į Tarybų Sajungą, buvo tik klastos, jégos ir rafinuoto bolševikų teroro padarai. Nuogu faktų šviesojo to nelemtu padaro atsiradimą mes šiandien išhorime išsamiai išdėstyti visai Lietuvai ir visam kulturingajam pasaulyui, o taip pat kitiems kraštams atidengti tuos bolševikų metodus, kuriais jie išniekinio ir sutrypę lietuvių tautos teises. Mūsų visų žodžiai lydi šviesa ir tiesa.

Ši susirinkimą sukvietė iš pačių buvusių Liaudies Seimo narių susidariusi komisija. Aš, kaip tos komisijos pirmmininkas, susirinkimą laikau atidaryta.

Zodi gauna éjes Liaudies vyriausybės ministerio pirmmininko pareigas ir užsienių reikalų ministeris prof. Vincas Krėvė-Mickevičius.

Po ilgą ir labai idomį pranešimą, kokios salygose teko dirbtai po bolševikinės invazijos sudarytajai vadinais Liaudies Vyriausybėl ir kaip Maskva nuo pat pirmųjų dienų pradėjo ardyti Lietuvos gyvenimą, padaré prof. V. Krėvė-Mickevičius.

Toliau buv. Liaudies Seimo narys ir Šiaulių apygardos rinkimų komisijos pirmmininkas agr. P. Mickus stipriai liudytojų parodymai argumentuoja pranešimę nušvietę visą Liaudies Seimo rinkimų eiga, kaip prievara ir grasinimais žmonės buvo varomi balsuoti, kaip vis dėlto, nežiūrint tokio teroro, balsuotųjų skaičius buvo mažas ir rinkiminėse komisijose buvo falsifikuojami balsavimo duomenys. Sis jo daugelio iš įvairių Lietuvos rinkiminių komisijų pirmmininkų ar narių parodymais paremtas pranešimas aiškiai rodo, kaip visur per rinkimus tebuvo tik vienes klastos ir rinkimų duomenis klastojant nė kiek nebuvò varžomasi. Jau vien šie faktai paneigia bet kokią to seimo kompetenciją, o tuo pačiu ir visur jo vardu paskelbtus ntarimus.

Po to-savo plačiai pranešime dr. A. Garmus nušvietė, kaip komunistai, nedrišdami dar Lietuvos visuomenėi pasirodyti su savo tikruoju veidu, užsidengi fiktyvios Lietuvos Darbo Sajungos skraiste ir kaip be jų pačių žinios ir sutikimo buvo išstatyti į Liaudies seimą kandidatais. Toliau dr. A. Garmus vaizdžiai nušvietė Maskvos įgaliotinio Lietuvos G. Dekanozovo vaidmenį ir savo pasikalbėjimą su juo.

L. Dovydėnas plačiau papasakojo, kaip jis ne savo valia pateko į Liaudies Seimą ir kokios nuotaikos tarp tų atstovų vyravo. Jis labai vaizdžiai nušvietė, kaip vyko pirmasis seimo posėdis ir kaip buvo balsuojama. Visa tai tebuvo tik viena šlykštī komedija, kur viskas iš anksto smulkmeniskiausiai buvo Maskvos surežisuota. Jokios teisės atstovai neturėjo ir lietuvių tautos valios jie negalėjo atstovauti ir neatstovavo.

Toliau H. Kačinskasis, R. Juknevičius ir V. Biržietis savo pranešimuose taip pat pabrėžė, kaip ir jie be jų žinios ir sutikimo buvo išstatyti kandidatais į Liaudies Seimą ir kokie tikrieji buvo daugumą seimo narių nusistatymai.

St.Vaineikienė ir P.Milančiūtė papasakojo, kaip jos, kaip atstovės, stengesi į jas kreipusiuems žmonėms padėti, kaip jos ieškojo teisybės ir kaip tos jų pastangos liko nesėkmingos. Juk Liaudies Seimo, o vėliau Aukščiausiosios Tarybos narai buvę ne kas kita, kaip tik praprasti įrankiai komunistų rankose ir jie jokios galios ir jokios teisės neturėjo. P. Milančiūtė déjusi daug pastangų iš to seimo pasitraukti, bet ir tai nepavykė.

Baigiant susirinkimą, buv.Socialinio aprūpинimo ir vėliau Miškų pramonės liaudies komisaras J.Glušauskas savo ilgame ir išsamiaame pranešime išnagrinėjo visą bolševikinių laikmetį. Jis argumentuotai nušvietė viso Lietuvos ekonominio, kultūrinio ir tautinio gyvenimo griovių darbą, kurį su nepaprastu ataklumu bolševikai Lietuvoje dirbo, nušvietė Lietuvos rusinimą, tarnautojų iš TSRS į Lietuvą siuntimą, NKVD, žydų įsigalėjimą, begalinius planavimus ir visą bolševikų sukeltą ūkinį chaosą ir daugybe kitų pergyventojo bolševikinio laikmečio klausimų.

Baigiant susirinkimą, buv.Liaudies Vyriausybės ir Liaudies Seimo narai paskelbė rezoliuciją, kurią visam kultūringajam pasauliui demaskuojamas bolševikinis smurtas ir klastos, kurių pagalba Lietuva, bolševikų kariuomenės okupuota, buvo prijungta prie TSRS. Iš tos rezoliucijos matyt, kad tas seimas niekuomet neatstovo lietuvių tautos ir neišreiškė jos valios, kad visi to seimo nutarimai téra tik teroru paramtas Maskvos diktatas.

("Karys" Nr.37(1146) Vilnius, 1942m.rugsėjo 5d.)

MENA LIUDININKAI

K. SKUČIO IR A. POVILAČIO SUSIDOROJIMO BYLA

Istorikų darbuose vis dar givildenami lemtingi Lietuvali dokumentai: 1) Stalino-Molotovo ir Hitlero-Ribentropo sandėris, nukreiptas prieš Lietuvos valstybinę nepriklausomybę; 2) TSRS-Lietuvos 1939 m.spalio 10 d. sutartis dėl tarybinių įgulų įsteigimo Lietuvoje ir Vilniaus atgavimo; 3) Molotovo 1940m.birželio 14 dienos paskutinėmis minutėmis įteiktas ultimatas.

Antroje šio ultimato dalyje pirmiausiai reikalaujama, kad vidaus reikalų ministras Kazys Skučas ir Saugumo departamento direktorius Augustinas Povilaitis būtų atiduoti teismui kaip provokacinių veiksmų prieš Tarybų Sąjungos įgulas Lietuvos tiesioginiai kaltininkai. J.Urbys ir L.Natkevičius iš Maskvos telegrafu juos įspėjo, kad niekur nebėgtu, nes jiems nesą ko bijoti: juk jų buvo savame krašte viešai ir teisingai išnagrinėsi Lietuvos teismas. Jie tikejo, kad, pakeitus vyriausybės sudėti, Lietuvos ir Tarybų Sąjungos santykiai vėl grįš į normalias vėžes ir bus išeaugotas Lietuvos suverenumas su jos teismais. Taip manėlis teisingumo ministras A.Tamošaitis, ir ministras pirmmininkas A.Merkys. Lietuvos vyriausybė priėmus Molotovo ultimatumą, A.Merkys susirūpino dėl atsakomybės tuo atveju, jei K. Skučas ir A.Povilaitis paspraktu iš Lietuvos. Jis iš teisingumo ministro A.Tamošaičio (1940m. liepos mén. A.Tamošaitis saugumo organų buvo suimtas ir dingo) gavo šio ranka Teisingumo ministerijos blanke parašytą raštą, kuriuo sankcionuojamas K.Skučo ir A.Povilaičio areštas. Šio rašto paraštėje yra tokia rezoliucija: "Generaliniam sekretoriui Giedraičiui, Prašau duoti policijai parėdymą suimti. 1940.VI.15.A.Merkys, ministras pirmmininkas". Tuoju iš Kauno Jurbarko link nudūmė policijos rezervo autobusas su keiliolika policininkų. Jie skubėjo suimti K.Skučą ir A.Povilaitį, kurie su šeimomis buvo pasitraukę į Žygaičius ties Jurbarku, kur buvo A.Povilaičio ukis.

Suimtieji buvo perduoti karo kalėjimo viršininkui. Po kelių dienų Vyriausijoje tribunolo prokuroras, pasirémes Teismų santvarkos įstatymo 195 straipsniu, kvotą apie raudonarmiečių pasišalinimą iš karcivinų perduavė man (tuo laiku buvau Lietuvos prokuratūros ypatingasis tardytojas), siulydamas drauge su apygardos tardytoju S.Zimanu vesti tardymą, sekant žymes nusikaltimo, numatyto Lietuvos baudžiamuoju statuto 636 straipsniu. 2 dalyje (nukenkinus valdymo t. n. -

kai arba valstybės, visuomenės, paskiro žmogaus reikalui). Dėl to suimtieji K.Skučas ir A.Povilaitis iš karo kalėjimo buvo perkelti į Kauno sunkiųjų darbų kalėjimą mano žinion.

Kvotos duomenys parodė, kad 1940 m. gegužės 7 d. trys raudonarmiečiai atvyko pas ūkininką ir paprašė valgyti ir išgerti. Du paskui išėjo, o vienas pasilioko. Jis vėliau per prievertą teko išvesti. Dar du raudonarmiečiai Alytuje atėjo į restoraną ir gerokai išgérė nuvyko pas laisvo elgesio merginą, kur praleido keturias dienas. Gruzinų tautybės karys Gadžibalas Bujačevas, taip pat savavališkai pasišalinės iš įgulos, kurį laiką gyveno pas merginą. Tarybinės įgulos prasymu mūsų policija surado jį ir namą apsupo. Nenorėdamas pasiduoti, G.Buajačevas nusižovė. Savižudybė faktą konstatavo teismų ekspertas gydytojas Vincas Kauza (apie tai "G.k." jau rašė - žr.Nr.37).

Nei K.Skučo, nei A.Povilaičio neideaizuoju. Tačiau kaltinimams būtina tiesa, ne prasimanymai. Mano, kaip ypatingojo tardytojo, pozicija buvo aiški: tardytojas turi būti sąžiningas, moralus, etiškas. Jis atsako už žmogaus likimą ir negali vadovautis asmeniniais ar politiniais interesais. S.Zimanui ir man teko atlikti pirmąjį ir paskutinę K.Skučo ir A.Povilaičio apklausą. Tardytį Povilaitį pavedžiau Zimanui, o sau pasilikau Skučą (ministrų bylą parengtinis tardymas priklauso ypatingejam tardytojui). Kalėjime paprašiau atvesti Skučą į atskirą kabinetą, kuriame jo laukiau su mašininke Aldona Gamziukienė. Skučas atėjo apsilinkęs gražiu tamšiu kostiumu ir švariais viršutiniais baltais marškiniais - tarsi svečias į svetainę. Jis paneigė jam perskaitytus ultimatumo kaltinimus. Juos paneigė ir Povilaitis. Deja, tokia apklausos eiga nesiderino su berijine NKVD tardymo praktika. Lietuvos valstybės saugumo departamento tvarkė Berijos emisarai. Jie čia įgyvendino stalininių saugumo organų tardymo metodus. Si istaiga greitai ėmė pirmauti prieš teismus ir prokuratūrą. Jos veiksmų nepajégė kontroliuoti né partinė organizacija. Todėl Saugumo departamento pareikalavo, kad Vyriausijoje tribunolo prokuroras pasiūlytų man K.Skučo ir A.Povilaičio byloje nedaryti jokių tardymo įiksnių. Vyriausijoje tribunolo prokuroras buvo bejėgis nevykdinti saugumo organų reikalavimų. 1940 m.liepos 15 dieną gavau Vyriausijoje tribunolo prokuroro pasiūlymą Skučo ir Povilaičio bylą grąžinti jam. Taip ir padariau. Bet pareikalavau, kad ELTA paskelbtų, jog byla iš manęs perimta, kaip anksčiau buvo paskelbta, kad ji man perduota. 1940m.liepos 17 d. "Lietuvos žiniose" buvo išspausdinta tokia žinutė: "Skučo ir Povilaičio byla perduota Saugumo departamento".

Kadangi Skučo ir Povilaičio veikla yra susijusi su Valstybės saugumo departamento ankstesne veikla, tai einas Vyriausijoje tribunolo prokuroro pareigas G.Nutautas iš tardytojų M.Krygerio ir S.Zimano bylą perémė ir perdaivė Saugumo departamento".

Tai buvo šiurkštus Lietuvos teismų santvarkos įstatymo ir teismų bei prokuratūros kompetencijos pažeidimas. Jau 1940 m.liepos mén.pabaigoje K.Skučas ir A.Povilaitis tardymui buvo išvežti į kalėjimą Maskvoje. 1941 metais jie buvo nužudyti.

Tokia tragedija šios istorinės bylosbaigtis. Ne manau, kad gavus ultimatumą, K.Skučo ir A.Povilaičio suėmimas Vokietijos pasienyje ir jų įkalimimas buvo nefšengiama būtinybė.

Matas Krygeris
("Gimtasis kraštas" Nr.50(1135)

TEISINGUMO ŠAUKSMAS

Vienuolikojo šaukimo Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos dešimtoje sesijoje LTSR Prokuroras L.Sabutis pareiškė: "Suprantama, jog ir Respublikos prokuroras ir kiti prokurorai norėtume vykdyti teisėtumo įtvirtinimo principus tik liaudies valios aprobutais įstatymais".

Ar nuoširdžiai siekiantis tarnauti savo liaudžiai LTSR Prokuroras Sabutis negalėtų ištyrės pagarsinti visuomenei kohj vaidinėjį siuose musikaliųjų suvaidinimo... atitinkančiuose saugumo departamento direktoriaus pareigas Antanas Sniečkus?

Kauno Politechnikos instituto akademininkai jau pasiūlė, kad jų institutui neleistinėt ištirti šiečius išvadus.

TEIKIAMA PSICHOLGINĖ KONSULTACIJA

Turbūt kiekvienam žmogui kyla asmeninių problemų, kurias norėtusi aptarti su kitu, be sališku žmogumi, būna sunkių momentų, kada norisi išsikalbėti ir būti suprastam, kartais atrodo, kad reikėtų kažką keisti savoje, kad gyventi taip, kaip iki šiol - neįmanoma. Daugeliui rūpi geriau suprasti save, savo galimybes, santykius su aplinka ir tolia esančiaisiai žmonėmis, giliau supokti savo egzistencijos individualią prasmę.

Darbas su savimi - sunkus ir sudėtingas, tačiau pabandyti verta. Tokiai atvejais galite kreiptis į mokamą PSICHOLGINĘ KONSULTACIJĄ "VILNIS".

Jums siūlome individualius pokalbius su psichologu, asmenybės ištiriamą panaudojant testus, relaksaciją, užsiemimus grupėse (autotreneringa).

Žmonėms ir įstaigoms pagal sutartis atliekame sociologinius tyrimus, skaitome paskaitas asmenybės psichologijos klausimais, vedame relaksacijos ir autotreningo grupes.

Mūsų adresas: Kaunas, Ožeškiens g. 16. Registruojame ir teikiame smulkesnę informaciją tel. 206260 darbo dienomis nuo 18 iki 19 val.

BUVUSIUS TREMTINIUS IR POLITINIUS KALINIUS KONSULTUOJAME NIEMOKAMAI. "Tremtinio" klubo narai psichologai B. Sabaliutė, A. Kučinskas.

AR TAI TIESA ?

1948.06.16 už Novosibirske susidūrė du lietuvių tremtiniai ešalonai. Buvo daugybė aukų.

1947 metais 8-to Kauno forto teritorijoje keliais dienas iš eilės buvo šaudomi žmonės. Sušaudytus žemėmis užpylė ekskavatorius.

Radviliškio rajone, Grinkiškio valsčiuje, pokario metais siautėjo NKVD darbuotojas Rapolas ir keli liaudies gynėjai. Už nekaltų žmonių užmušinėjimą ir jų palaičių išniekinimą, Rapolas buvo suimtas ir kalėjime pasikorė. Liaudies gynėjai liko nenubausti ir gyveno tose apylinkėse.

Nedrstantiems kreiptis į vyriausybinię komisiją dėl nekaltų žmonių nužudymo, siūlome atvykti pas mus arba mums parašyti. Padėti atskleisti šiuos nusikaltimus kiekvieno pilietinė pareiga.

IEŠKOME

Mikalajūnas Bronius, Petro, g. 1923. 1946 suimtas Biržų aps. Vabalninkų valsč. Narvidiškių kaimė ir išvežtas į Vilnių. Žinančių jo likimą ieško Mikalajūnas Vaclovas gyv. Kaune, TSRS 5Q-čia 31-54. tel. 71-71-25.

Beniulaitis Kostas, Juozo. Mokytojas. 1941 išvežtas į Vilkaviškio aps. Pilviškio valsč., Aukštinės kaimo ir dingo Sibire. Žinančių jo likimą ieško Beniulaitis Vladas, gyv. Kaune, Signalo 4-14.

Liutkevičius Kazimieras, Jono g. 1888. Buvo šaulių vadu. Suimtas Kaune 1948.12.12. Ka nors Žinančius apie jo likimą prašome rašyti Liutkevičiutei Kazimierai, gyv. Kaune, Taikos pr. 73-44, tel. 75-74-21.

Majerytė-Pocienė Olga, Vilniaus gyv. Radviliškij Šiaulių 33-1 ieško likimo draugų dviejų serų, kurios irgi buvo kalinamos Komi ASSR, Zeleznochorodžij raj. nuo 1952 iki 1955.

Kalėjės Komi ASSR, Vorkuta 9 Oržakauskas Sigitas gyvena Kaune, Kražių 64-2 ir norėtų susitikti su likimo draugais Jacevičium Jonu iš Šakių raj. Lukšių kaimo ir Vaiteliu Aleksu iš Ramygalos raj. Vaduoklių kaimo.

PADĒKIME

Vienintelis tremtiniių šeimos sūnus žuvo Afganistane. Tėvai nusprendė pažinti auginti našlaitį iš tremtiniių šeimos. Žinančius apie našlaičius iš tremtiniių šeimų, labai prašome parašyti redakcijai.

DĚKOJAME

Kauno 2-os vidurinės mokyklos bibliotekos vedėja Elvyra Paplauskienė surinko mokyklinių vadovėlių, grožinės literatūros ir padovanojo klubui. Ši naujametinė dovana tremtiniių vaikams jau iškeliavo į Sibirą.

Katauskų šeima iš Řaseinių raj. Kabotiškių kaimo paaukojo klubui 1000 rb.

Navutavičius Vaclovas paaukojo 100 rb.

Jurevičienė Kazė paaukojo 100 rb.

Juodvalkis Vincentas iš Los Anželo paaukojo 100 dol.

GEROS VALIOS ŽMONĖMS

Galintiems paremti "Tremtinio" klubą materialiai, prašome, kad mūsų sąskaita TEES butų ir komunalinio ūkio socialinio vystymo banko Kauno skyriuje Nr. 17000333

DĒMESIO ! PASIKEITĖ KLUBO ADRESAS

"Tremtinio" klubas persikelė į naujas patalpas.

Dabar mūsų adresas: 233000 Kaunas,
Donelaičio 70 B. tel. 206735

KONKURSAS

Žmogaus kančios atminimo jamžinimui, laukiame geros valios žmonių pagalbos, sukuriant projekta, tremtinio ženklieliui ir vėliavai.

Geriausius projektus skelbsime savo spaudoje.

"T." inf.

Autorių nuomonė nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone.

REDAKTORIUS Jaroslavas Banevičius

Leidinių spaudai paruošė: Birutė Nedzinskienė, Rita Liutkutė, Danguolė Austinskienė, Liudas Dambrauskas, Algimantas Morkūnas, Renata Kiliutė, Antanas Paulevičius, Valius Savickas, dailininkas Jonas Lukšė.

Redakcijos adresas:

233000 Kaunas, Donelaičio g. Nr. 70B.

Redaktoriaus tel. 75-21-56, 206735

Leidinelių galima įsigyti klubo būstinėje!
(Donelaičio 70 b) arba rajonų klubų filialuose.